BIOBIBLIOGRAFIE

UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ŞI FARMACIE
„NICOLAE TESTEMIŢANU"

BIBLIOTECA ŞTIINŢIFICĂ MEDICALĂ

ACADEMICIANUL VASILE ANESTIADI

95 DE ANI DE LA NAŞTERE

BIOBIBLIOGRAFIE

CHIŞINĂU
2023

UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ŞI FARMACIE „NICOLAE TESTEMIŢANU”

BIBLIOTECA ŞTIINŢIFICĂ MEDICALĂ

ACADEMICIANUL
VASILE ANESTIADI

95 de ani de la naştere

BIOBIBLIOGRAFIE

CHIŞINĂU, 2023

CZU 016:616-091
A 15

Responsabil de ediţie: **Liubovi KARNAEVA,** director, Biblioteca Științifică Medicală

Alcătuitori: **Natalia BOT**
Elena VARLACOVA
Ludmila COVALSCHI

Redactor: **Irina GANGAN**

Coperta, design, machetare: **Olesea DOBREA**

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii

Academicianul Vasile Anestiadi : 95 de ani de la naştere : Biobibliografie / Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu", Biblioteca Ştiinţifică Medicală ; alcăt.: Natalia Bot, Elena Varlacova, Ludmila Covalschi ; resp. de ed.: Liubovi Karnaeva. – Chişinău: Medicina, 2023. - ?? p. : fot., il. color.
Cerinţe de sistem: PDF Reader
ISBN 978-9975-?? (PDF)

016:616-091
A 15

CUPRINS

Notă asupra ediţiei..

In memoriam academicianul Vasile Anestiadi – rector, profesor și specialist ilustru în domeniul patomorfologiei (Emil Ceban)..

Partea I. VASILE ANESTIADI – SAVANT DE NOTORIETATE MONDIALĂ, MANAGER LABORIOS ŞI CREATIV

Curriculum vitae..

Articole ştiinţifice de sinteză

Unele aspecte în patogenia aterosclerozei (**Vasile Anestiadi**, Ieremia Zota, Stanislav Groppa, Eugen Melnic, Ecaterina Foca, Eremei Zota) ………………………………………………

Actualităţi în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic (**Vasile Anestiadi**, Em. Galetescu)……………………………………………………………

Alocuţiuni aniversare

Patriarhul ştiinţei medicale din Moldova Vasile Cristofor Anestiade (Marc Ştemberg)……………………………………………………………………………………

In constanti labore spes: Vasile Anestiade (Tudor Furdui, Dumitru Matcovschi, Boris Matienco, Gheorghe Paladi, Ion Ababii, Ieremia Zota, Nicolae Dabija)……………………..

File de album……………………………………………………………………………

Partea II. BIBLIOGRAFIE

Publicaţii ştiinţifice

- Teze de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe medicale………………………………..
- Monografii...
- Articole ştiinţifice…………………………………………………………..
- Teze de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe medicale susţinute sub conducerea academicianului Vasile Anestiadi..

Lucrări ştiinţifice sub redacţia academicianului Vasile Anestiadi……………………

Articole în presă..

Interviuri..

Personalia..

INDEX DE NUME...

Notă asupra ediţiei

Prezenta biobibliografie este concepută şi realizată cu ocazia consemnării a 95 de ani de la naşterea academicianului Vasile Anestiadi, o somitate în medicina moldavă, cunoscută şi apreciată în ţară şi peste hotare pentru realizările sale remarcabile în domeniul morfopatologiei. Cercetările ştiinţifice efectuate de academicianul Vasile Anestiadi s-au axat preponderent pe stadiul precoce al morfopatologiei aterosclerozei.

Savant de talie mondială, Academicianul Vasile Anestiadi, de-a lungul unei impresionante cariere academice, şi-a onorat în egală măsură misiunea de dascăl şi de cercetător. Intelectual de clasă, cu o erudiţie deosebită, neobosit promotor al progresului ştiinţific, profesor universitar, doctor habilitat în ştiinţe medicale, academician al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Vasile Anestiadi, s-a manifestat ca un deschizător de drumuri în domeniu, principial şi exigent, contribuind la prosperarea Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu".

Prezenta biobibliografie reprezintă un omagiu adus Academicianului Vasile Anestiadi, fiind o încercare de a prezenta, „într-o carte", vasta activitate managerială, ştiinţifică şi didactică a Domniei Sale.

Prima parte a lucrării reconstituie imaginea savantului prin date biografice, articole omagiale, unele articole de sinteză reprezentative pentru activitatea sa ştiinţifică, file de album.

Partea a doua reflectă realizările ştiinţifice ale academicianului, materializate în publicaţii de valoare pentru domeniul de cercetare. Bibliografia autorului include peste 170 de publicaţii: monografii, articole, materiale didactice, teze ale comunicărilor ştiinţifice ş. a. Selectarea materialului s-a efectuat în baza ediţiilor bibliografice *Cronica presei* şi *Bibliografia Naţională a Moldovei*, catalogului electronic partajat al Consorţiului bibliotecilor universitare, cataloagelor şi fişierelor tradiţionale ale Bibliotecii Ştiinţifice Medicale a USMF „Nicolae Testemiţanu".

Biobibliografia cuprinde informaţii despre publicaţiile apărute în perioada 1953-2018. Notiţele bibliografice sunt prezentate în ordine cronologică, în cadrul fiecărui an materialul fiind aranjat în ordine alfabetică.

Descrierea bibliografică a lucrărilor este realizată în conformitate cu standardele naţionale în vigoare : GOST 7.1-2003 *Библиографическая запись. Библиографическое описание: Общие требования и правила составления*, SM SR ISO 4:2003 *Reguli pentru abrevierea cuvintelor din titluri şi a titlurilor de publicaţii*, SM STAS 8256:2005 *Prescurtarea cuvintelor şi a expresiilor tipice româneşti şi străine din referinţele bibliografice*, GOST 7.12-93 *Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке: Общие требования и правила.*

Biobibliografia este însoţită de un index de nume, care facilitează regăsirea informaţiei necesare.

Lucrarea este destinată oamenilor de ştiinţă, profesorilor, masteranzilor, studenţilor şi tuturor celor interesaţi de activitatea savantului Vasile Anestiadi.

4 mai 2023

In memoriam academicianul Vasile Anestiadi – rector, profesor şi specialist ilustru în domeniul patomorfologiei

Generațiile tinere au obligația morală de a perpetua valorile stabilite de predecesorii care au pus bazele învățământului superior medical în țara noastră. Astăzi, 4 mai, comunitatea Universității de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemițanu" îl comemorează pe renumitul om de știință Vasile Anestiadi, în contextul marcării celor 95 de ani de la naştere. Domnia Sa este unul dintre reprezentanții „generației de aur" – prima promoție de absolvenţi ai Institutului de Stat de Medicină din Chişinău (astăzi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemițanu" din Republica Moldova).

Vasile Anestiadi s-a născut la 4 mai 1928 în comuna Sărătenii Vechi, județul Orhei. Studiile primare le-a urmat în satul natal, iar cele medii – în oraşul Orhei. În perioada 1944-1946 a predat matematica la Şcoala de Studii Medii Incomplete în oraşul Teleneşti şi în satul natal, după care a fost admis la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău.

După absolvirea cu menţiune a ISMC, în anul 1951 a fost repartizat de către Ministerul Sănătății la Dispensarul de Tuberculoză din oraşul Orhei, în funcția de medic radiolog, pentru o perioadă de 3 ani. La scurt timp a decis să-şi continue studiile în aspirantură la Catedra de patomorfologie, până în anul 1954, apoi a fost angajat în funcția de asistent la aceeaşi catedră.

În anul 1959 a obținut titlul ştiințifico-didactic de conferențiar. Din 1958 până în 1986 a exercitat funcția de şef al Catedrei de patomorfologie. Vasile Anestiadi a obținut respectul comunității medicale prin faptul că şi-a îndeplinit cu dăruire misiunea de dascăl, îndrumând sute de tineri să descopere şi să îndrăgească Medicina. Concomitent a exercitat şi funcția de prorector pentru activitate ştiințifică (1962-1963), iar între anii 1963-1986 a fost rector al Institutului de Stat de Medicină din Chişinău. Pentru activitate didactico-ştiinţifică consecventă, în 1963 este numit specialist principal în domeniul anatomopatologiei al Ministerului Sănătății al RSSM, iar în 1964 obține titlul ştiințifico-didactic de profesor la Catedra de anatomie patologică.

Primele cercetări ştiinţifice efectuate de profesorul Vasile Anestiadi au fost în domeniul patomorfologiei sistemului nervos periferic în tuberculoză. Ulterior studiază diverse aspecte ale aterosclerozei în baza propriei metodologii. Cercetările sale s-au axat preponderent pe cel mai timpuriu stadiu al patomorfologiei aterosclerozei şi au servit drept bază pentru concepţiile contemporane privind evoluţia acestei patologii şi elaborarea metodelor noi de profilaxie.

Ca rezultat al acestei activități, la vârsta de 27 de ani susţine teza de doctor în ştiinţe medicale, iar la 35 de ani cea de doctor habilitat. Mai târziu şi-a continuat cercetările ştiinţifice în cadrul Laboratorului de patologie, conducând activitatea acestuia (1986-1991), iar începând cu anul 1991 a fost director al Centrului Ştiinţific de Patobiologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

În baza rezultatelor cercetărilor ştiinţifice fundamentale în domeniul patologiei, patobiologiei şi biogerontologiei, şi în special a celor în domeniul aterosclerozei, a fost elaborată teoria aterosclerozei incipiente. O altă descoperire fundamentală a savantului a fost depistarea fazelor precoce ale aterogenezei, care, la acel moment, a reprezentat o nouă direcție în cercetarea ştiinţifică. Rezultatele cercetărilor au fost publicate în peste 700 de lucrări ştiinţifice, 10 monografii, dintre care 9 în colaborare cu alţi savanţi. Dintre lucrările semnate de prof. Vasile Anestiadi menționăm următoarele: Атеросклероз артерий (1967), Атеросклероз и эластика артерий (1970), Энзимы артерий и атеросклероз (1973), Морфогенез атеросклероза (1982), Ультраструктурные основы атеросклероза артерий (1983), Повреждённый кардиомиоцит (1991), Начинающийся атеросклероз (1991), Атерогенез и иммунное воспаление (1997), Атерогенез (аспекты патобиологии) (2001),

Atherosclerosis and Diabetes (2006) ş.a. Domnia Sa a fost fondatorul şcolii ştiinţifice de patomorfologie din ţară. Sub conducerea ştiinţifică a prof. Vasile Anestiadi au fost pregătiţi peste 100 de discipoli.

Din 1970 activează ca redactor-şef adjunct şi coeditor al Enciclopediei Sovietice Moldoveneşti în Departamentul Redacţia Principală a Marii Enciclopedii Moldoveneşti, iar în perioada 1996-2009 este şef al Cursului de morfopatologie la Alma Mater. În anul 2008 este numit rector viager al USMF „Nicolae Testemiţanu", iar în ultimii ani de viaţă (2009-2014) activează în postul de profesor consultant la Catedra de morfopatologie.

Pentru merite deosebite în ştiinţă, profesorul Vasile Anestiadi a fost ales membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, apoi academician, la o vârstă relativ tânără, exercitând mai multe funcţii în organele de conducere ale AŞM – membru al Prezidiului şi preşedinte al Consiliului pentru problemele eticii în cercetare.

Domnia Sa a reprezentat Republica Moldova în calitate de preşedinte, copreşedinte, coordonator şi membru al comitetelor organizatorice la forumuri ştiinţifice europene şi mondiale (congrese, conferinţe şi simpozioane) în fosta URSS, România, Ucraina, Franţa, Germania, Italia, Turcia, Portugalia, Japonia, Spania, Danemarca, SUA ş.a.

Reputaţia ireproşabilă, consecvenţa în acţiuni şi profesionalismul desăvârşit au fost calităţile pentru care a fost desemnat preşedinte şi membru de onoare al mai multor academii şi societăţi ştiinţifice internaţionale: deputat şi preşedinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătăţii, cultură fizică şi asistenţă socială a Sovietului Suprem al RSSM; deputat în cea de-a 7-a convocare a Consiliului municipal al muncii din Chişinău; preşedinte al Societăţii Ştiinţifice Republicane Moldoveneşti de Anatomopatologie, al Societăţii Republicane de Cardiologie din Moldova, al Societăţii „Ştiinţa" din oraşul Chişinău, al consiliilor societăţilor medicale de Ştiinţă, Patologie, Cardiologie şi de Gerontologie din Moldova, al Consiliului Rectorilor din Republica Moldova; vicepreşedinte al Societăţii de Prietenie URSS-Irlanda; membru de onoare al Asociaţiei de Gerontologie şi Geriatrie din România şi al Academiei de Ştiinţe Medicale din România (2002); senior al Societăţii Europene de Patologie (Berlin, 2001); membru al Consiliului de administraţie al Societăţii Medicale Ştiinţifice Unionale a Anatomopatologilor, al Consiliului de administraţie al Societăţii Ştiinţifice Unionale a Cardiologilor, al Uniunii Internaţionale de Angiologie (Tokyo, 2001), al Consiliului ştiinţific al Societăţii de Gerontologie şi Geriatrie din EuroAsia (Moscova, 2005), al Societăţii Europene de Patologie (Paris, 2005) şi membru al Colegiului de redacţie al revistei Romanian Journal of Morphology and Embryology (2005).

În funcţia de rector al Institutului de Stat de Medicină din Chişinău, timp de aproape un sfert de secol, profesorul Vasile Anestiadi a desfăşurat o activitate amplă de dezvoltare şi perfecţionare a învăţământului superior medical din ţară demonstrând principialitate, exigenţă şi responsabilitate. Datorită vizibilităţii pe plan ştiinţific şi didactic, Institutului i-a fost conferită I categorie, ocupând locul 4 în clasamentul unional al instituţiilor de învăţământ medical superior din URSS. În acest context au fost create premisele de reorganizare a Institutului în Universitate.

Fiind preşedinte al Consiliului Rectorilor din Republica Moldova (1977-1986), a implementat metodologia didacticii universitare moderne, a argumentat necesitatea construcţiei sanatoriilor profilactorii, a centrelor de odihnă şi de sport, a cluburilor de creaţie pentru studenţi şi profesori ş.a.

În calitate de deputat şi preşedinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătăţii, cultură fizică şi asistenţă socială a Sovietului Suprem al RSSM, şi-a adus aportul la dezvoltarea medicinei, ştiinţei şi educaţiei în republică. A pledat şi a oficializat fondarea Institutului de Cardiologie, contribuind astfel la pregătirea medicilor cardiologi.

Vasile Anestiadi a fost o personalitate de o înaltă ţinută civică şi verticalitate, un militant activ pentru cauza comună şi idealurile neamului nostru. În vremuri de restrişte, a salvat de la

devastare Biserica „Sf. Ierarh Nicolae" din Chişinău şi de la ruinare totală Mănăstirea Hâncu din satul Bursuc, r-nul Nisporeni, restaurând şi reconstruind ansamblul arhitectural.

Pentru activitate prodigioasă şi contribuţie substanţială în dezvoltarea învăţământului superior medical şi a ştiinţelor medicale, academicianului Vasile Anestiadi i-au fost conferite cele mai înalte distincţii de stat: ordinele Drapelul Roşu de Muncă (1961), Insigna de Onoare (1971), Drapelul Roşu de Muncă (1976), Prietenia Popoarelor (1982), Gloria Muncii (1996) şi Ordinul Republicii (2005). Realizările remarcabile ale acad. Vasile Anestiadi în domeniul didactic şi ştiinţific au fost apreciate cu numeroase premii şi decoraţii: Medalia jubiliară „Pentru o muncă mândră – la comemorarea a 100 de ani de la naşterea lui Vladimir Ilici Lenin" (1970), Medalia „S.I. Vavilov" (1976), Laureat al Premiului de Stat al RSSM (1977), Medalia 50 de ani de la Victorie, Ierusalim (1999), Medalia Dimitrie Cantemir, AŞM (2003), Георгиевская медаль Честь. Слава. Труд, IV степень № 420, Kiev (2006), „Golden Fortune" of International Academic Rating of Popularity, Viniţa, Ucraina (2003), Medalia 60 de ani ai Academiei de Ştiinţe a Moldovei (2006) ş.a.

Academicianul Vasile Anestiadi s-a stins din viaţă la 13 noiembrie 2014, comunitatea medicală şi ştiinţifică din RM pierzând un mare patriot al neamului, un reprezentant al elitei intelectuale – un savant talentat, pedagog experimentat şi manager iscusit.

Comunitatea USMF „Nicolae Testemiţanu" păstrează vie memoria profesorului Vasile Anestiadi prin discipolii săi şi absolvenţii Universităţii, care aplică cunoştinţele şi metodele de cercetare transmise de savantul eminent, elaborează proiecte ştiinţifice şi dezvoltă noi direcţii de cercetare în domeniul patomorfologiei.

Rector al USMF „Nicolae Testemiţanu"
Emil Ceban,
dr. hab. şt. med., profesor universitar,
membru corespondent al AŞM

Partea I

VASILE ANESTIADI – SAVANT DE NOTORIETATE MONDIALĂ, MANAGER LABORIOS ŞI CREATIV

CURRICULUM VITAE

Informaţii personale
Nume, prenume: **Anestiadi, Vasile**
Data naşterii: 4 mai 1928
Locul naşterii: comuna Sărăteni, judeţul Orhei, astăzi Sărătenii Vechi, raionul Teleneşti

Educaţie şi formare
Şcoala primară din satul de baştină
Liceul Naţional din Iaşi
1946-1951 – Institutul de Stat de Medicină din Chişinău (ISMC), cu menţiune
1951-1954 – studii de doctorat, Institutul de Stat de Medicină din Chişinău
1978 – World Health Organization – *Modern methodology for teachers of medicine*

Grade ştiinţifice şi titluri ştiinţifico-didactice
1955 – doctor în ştiinţe medicale
1960 – conferenţiar, Catedra de anatomie patologică
1964 – doctor habilitat în ştiinţe medicale
1964 – profesor, Catedra de anatomie patologică
1964 1965 – membru corespondent al AŞM
1972 – academician al AŞM

Activitate profesională
1944-1945 – învăţător, Şcoala de Studii Medii Incomplete, oraşul Teleneşti
1945-1946 – învăţător, Şcoala de Studii Medii Incomplete, satul Sărăteni, raionul Teleneşti
1951 – medic-radiolog, Dispensarul de Tuberculoză din oraşul Orhei
1954 -1958 – asistent la Catedra de anatomie patologică, ISMC
1958-1986 – şef de catedră, Catedra de anatomie patologică, ISMC
1960 – conferenţiar, Catedra de anatomie patologică, ISMC
1962-1963 – prorector pentru activitatea ştiinţifică, ISMC
1963-1986 – rector al Institutului de Stat de Medicină din Chişinău
1963 – specialist principal în domeniul anatomopatologiei al Ministerului Sănătăţii RSSM
1964 – profesor, Catedra de anatomie patologică, ISMC
1970 – redactor-şef adjunct şi coeditor al Enciclopediei Sovietice Moldoveneşti, Departamentul Redacţia Principală a Marii Enciclopedii Moldoveneşti
1986-1991 – şef al Laboratorului de patologie, Academia de Ştiinţe a Moldovei
1991 – director al Centrului Ştiinţific de Patologie şi Patobiologie, AŞM
1996-2009 – şef al Cursului de morfopatologie, Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu"
2008 – rector viager al Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu"
2009-2014 – profesor consultant, Catedra de morfopatologie, USMF „Nicolae Testemiţanu"

Activitate publică
1977-1986 – Preşedinte al Consiliului Rectorilor din RSSM

Preşedinte al Consiliului Societăţilor Medicale din RM
Preşedinte al Societăţii "Ştiinţa"
Deputat al Sovietului Suprem al RSSM de legislatura X şi XI
2006 – Preşedinte al Consiliului pentru Etică în Cercetare al AŞM

Titluri onorifice, distincţii

1961 – Ordinul *Steagul Roşu al Muncii* (*Орден Трудового Красного Знамени*)
1971 – Ordinul *Insigna de Onoare* (*Знак Почета*)
1976 – Ordinul *Steagul Roşu al Muncii*
1977 – Laureat al *Premiului de Stat al RSS Moldoveneşti*
1981 – Ordinul *Prietenia Popoarelor* (*Дружба Народов*)
1996 – Ordinul *Gloria Muncii*
2005 – *Ordinul Republicii*

1981 – Medalia *S. I. Vavilov*, pentru propagarea ştiinţelor
1999 – Medalia *50 de ani de la Victorie*, Ierusalim
2002 – *Golden Fortune of International Academic Rating of Popularity*; Георгиевская медаль *Честь. Слава. Труд*, IV степень № 420 (Kiev)
2003 – Medalia AŞM *Dimitrie Cantemir*
2006 – Medalia *60 de ani ai Academiei de Ştiinţe a Moldovei*

1972 –Diploma de Onoare PSS RSSM
1978 – Diploma de Onoare PSS RSSM
1998 – Doctor Honoris Cauza a Universităţii Libere Internaţionale din Moldova

Afiliere profesională

1980 – membru al Academiei Internaţionale de Patologie din Paris
2001 – senior al Societăţii Europene de Patologie, Berlin
2001 – membru al Uniunii Internaţionale de Angiologie, Tokyo
2002 – membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Medicale din România
2002 – membru de onoare al Societăţii Române de Gerontologie şi Geriatrie
2005 – membru al Societăţii de Gerontologie şi Geriatrie din EuroAsia, Moscova

Membru al colegiilor de redacţie ale revistelor ştiinţifice de profil

- *Romanian Journal of Morphology and Embriology* (Bucureşti)
- *Архив патологии : научно-практический журнал* (Москва)
- *Проблема старения и долголетия : научно-практический журнал* (Киев)

ARTICOLE ŞTIINŢIFICE DE SINTEZĂ

Unele aspecte în patogenia aterosceerozei

Vasile Anestiadi, Ieremia Zota, Stanislav Groppa,
Eugen Melnic, Ecaterina Foca, Eremei Zota

Catedra de morfopatologie, Catedra de neurologie FPM, USMF „Nicolae Testemiţanu"

Ateroscleroza este boala secolului, povara pe care o poartă omenirea drept răsplată pentru civilizaţie. Se creează impresia că această pedeapsă s-a dezlănţuit asupra omenirii pentru tendinţa de manifestare a frecventelor conflicte sociale, a modului de viaţă pasiv şi a multor altor vicii. (V. Anestiadi, V. Nagomev, Ie. Zota , 2001). În structura cuvântului se include, în mare măsură, explicaţia sensului. Este vorba despre prezenţa în artere a unor plăci formate din grăsimi şi cristale de colesterol, numite ateromi. Cu timpul acestor leziuni li se adaugă ulceraţii, cheaguri (tromboze), spasme arteriale şi, astfel, se poate ajunge la obturarea arterei sau la hemoragii, provocate de ruperea pereţilor arteriali. Deşi, în mod tradiţional, bolile vasculare cardiace, cerebrovasculare sunt, de obicei, discutate separat, ele sunt manifestări comune ale aceleiaşi boli, aterotromboză. Peste 28% din totalul deceselor sunt consecinţe ale acestei afecţiuni, în condiţiile în care numărul de decese provocate de cancer sau de SIDA alcătuiesc 12% şi, respectiv, 6%.

Rolul antigenelor infecţioase în iniţierea şi evoluţia leziunilor aterosclerotice nu este cunoscut deplin. Datele recente evidenţiază asocierea dintre ateromatoză şi infecţiile cronice, determinate de *Chlamydia pneumoniae*, *Helicobacter pylori*, virusul citomegalic, HSV1, HSV2 în patogeneza bolii vasculare. Co-activarea sistemului imun, prin focare infecţioase cronice, fumat şi dializă renală, pare să fie importantă în accelerarea evoluţiei leziunilor ateromatoase. Homocisteinuria este o patologie rară a metabolismului aminoacizilor. Nivelul înalt de homocisteină în plasma sangvină duce la dezvoltarea afecţiunilor cardio- şi cerebro-vasculare. Carenţa acidului folic şi a vitaminei B_{12} este considerată drept motiv al homocisteinemiei. Deci am putea presupune că o dată cu normalizarea cantităţii acestora s-ar micşora incidenţa afecţiunilor cardiovasculare. Această afirmaţie este doar o ipoteză şi necesită investigaţii ulterioare în continuare.

Ateroscleroza este o patologie complexă, structura căreia implică o multitudine de celule şi de molecule imunologic competente. Corelaţia dintre ateroscleroză şi inflamaţie este tema polemicii ştiinţifice de mai bine de 150 de ani. Totuşi numai studiile recente apreciază conexiunea mecanismelor inflamatorii în asociere cu dislipidemia, care duc la formarea ateromului. Sistemul imun este un mecanism complicat, format din diferite tipuri de celule din sute de citokine şi mii de antigene, care necesită să fie sortate în aterogene şi neaterogene.

Materiale şi metode de cercetare. Pe parcursul ultimei decade, grupul nostru de lucru şi-a concentrat atenţia asupra etapelor timpurii ale aterosclerozei. Drept răspuns la stimulii externi şi interni, precum extremele de temperatură, stresul mecanic şi infecţios, stimularea oxidativă şi citokinică, se produce creşterea nivelului proteinei de şoc tennic (*heat shock proteins* - HSP-60), direcţionat spre protecţia contra condiţiilor nefavorabile.

Drept obiect de studiu, ne-a servit materialul colectat în urm a 86 necropsii precoce (3-6 ore), de la persoane decedate din cauza insuficienţei cardiovasculare acute şi a accidentelor cerebro-vasculare pe fundal de ateroscleroză. Grupul de vârstă de 30-51 de ani a fost alcătuit din 24 necropsii, iar grupul de vârstă de 52-69 ani l-au constituit 62 de necropsii. În baza rezultatelor analizei morfopatologice, din cercetare am exclus materialul prelevat de la persoanele care sufereau de patologii ce supresează sistemul imun. În calitate de material-martor ne-au servit vasele colectate de la decedaţi în urma traumelor sau a accidentelor rutiere (20 de cazuri medico-legale). Studiul imunomorfologic şi electronomicroscopic a fost efectuat

în baza a 86 de aorte, 81 de artere coronariene ale cordului şi a 33 de artere cerebrale în baza a 86 necropsii. Conform scopului lucrării, am utilizat următoarele metode de cercetare:

1. Evidenţierea *Chlamydia Pneumoniae* cu ajutorul microscopici simple, care permite determinarea agentului patogen în diferite structuri ale plăcii de aterom.
2. Reacţia imunofluorescenţei directe, care asigură determinarea specifică a *Chlamydia Pneumoniae*.
3. Efectuarea reacţiei polimerazei în lanţ pentru detectarea ADN-ului hlamidian.
4. Metoda imunohistochimică de apreciere a HSP-60.
5. Metoda imunoperoxidazică în combinare cu metoda Coons indirectă (în doi timpi), care asigură determinarea subpopulaţiilor limfocitare (limfocite - T $CD4^+$, $CD8^+$, $HLA\text{-}DR^+$) cu utilizarea anticorpilor monoclonali (firma Dako).
6. Metoda electronomicroscopică pentru detectarea modificărilor provocate de acţiunea citotoxică a HSP-60.
7. Prin metoda cromatografiei lichidiene am stabilit nivelul homocistcinci în plasma sangvină a 52 de persoane, dintre care 38 femei şi 14 bărbaţi.

Rezultatele investigaţiilor. Studiul morfologic efectuat ne permite să afirmăm că proteina de stres HSP-60 are rolul de autoantigen principal la etapele iniţiale ale atcrosclerozei. HSP-60 este expresată de celulele endoteliale şi serveşte drept pârghie efectivă pentru anticorpii umorali şi celulele-T, contribuind la dezvoltarea leziunilor primare ale intimei. Dacă factorii clasici de risc ai aterosclerozei persistă, leziunile inflamatorii primare progresează spre pete lipidice şi plăci ateromatoase. De asemenea, am identificat reacţia încrucişată a epitopilor specifici ai HSP-60 receptorilor umani şi bacterieni, care sunt recunoscuţi de aceiaşi anticorpi. In acest sens trebuie să recunoaştem dualitatea reacţiilor imune contra HSP-60. Pe de o parte, aproape fiecare individ posedă imunitate umorală şi celulară contra HSP-60 microbiană. Iar, pe de altă parte, autoimunitatea contra HSP-60 biochimic alterată ar putea produce ulterior efectul factorilor de risc ai aterosclcrozci. Astfel, noi nu negăm importanţa acestora în evoluţia aterosclerozei, ci doar le atribuim rolul de factori de stres ai membranei endoteliale în fazele timpurii ale bolii.

Recent am demonstrat corelaţia dintre purtătorii de infecţii, în special ai sistemului respirator (*Chlamidia pneumoniae*), şi dezvoltarea aterosclerozei. Nu în ultimul rând, ne punem întrebarea cum un microorganism atât de infim şi nevăzut cu ochiul liber poate să devină urgia secolelor şi cauza decesului unui organism destul de impunător ca dimensiune şi putere dc rezistenţă mult mai mare ca ale ei.

Există suficiente motive pentru a considera ateroscleroza o patologie de natură infecţioasă şi imună. Localizarea macrofagelor, monocitelor şi T- limfocitelor la toate etapele procesului aterosclerotic - de la lezarea membranei interne a vasului până la formarea plăcii aterosclerotice - şi producerea de citokine, expresarea moleculelor de clasa II ale complexului principal de histocompatibilitate confirmă cele menţionate anterior. *Chlamydia pneumoniae* elaborează în cantităţi mari proteina de şoc termic, evidenţiată împreună cu proteina analogică umană în macrofagele plăcii aterosclerotice. Această proteină este un inductor activ al procesului autoimun şi are un rol important în aterogeneză, stimulând elaborarea de către macrofagi a factorului tumoral de necroză şi metaloproteinaze. *Lipopolizaharidul Chlamydian* stimulează acumularea colesterolului de către macrofagi în prezenţa LDL şi induce formarea celulelor spumoase. În aşa mod, colonizarea peretelui arterial cu *Chlamydia pneumoniae*, disfuncţia endoteliului şi expresarea moleculelor adezive, cauzate de această infecţie, pot iniţia procesul aterosclerotic şi, drept consecinţă, boala ischemică a cordului, afecţiuni cerebrovasculare.

Rolul *Chlamydia pneumoniae* în apariţia aterosclerozei şi a complicaţiilor sale poate fi privit dual. Pe de o parte, *Chlamydia pneumoniae* ar contribui la formarea plăcilor aterosclerotice, iar, pe de altă parte, ar putea destabiliza placa deja formată (pentru distrugerea

plăcii nu este obligatorie prezenţa *Chlamydia Pneumoniae*). De asemenea, este posibil ca *Chlamydia pneumoniae* să catalizeze procesele autoimune cu evoluţia proglidă/lentă. Dereglările imune induse de prezenţa *Chlamydia pneumoniae* ar favoriza dezvoltarea hiperlipidemiei, factor de risc pentru BIC şi pentru cele cerebrovasculare.

Rolul proteinelor de şoc termic (HSP-60) în apariţia şi evoluţia plăcii de aterom. Noi presupunem că nivelul crescut de anticorpi faţă de HSP-60 poate fi implicat în dezvoltarea aterosclerozei prin intermediul reacţiilor încrucişate cu componenţii celulari. Pe de altă parte, anticorpii ar putea traversa endoteliul lezat la etapele timpurii ale aterosclerozei, cuplând, în special, HSP-60 şi expresând un nivel înalt de macrofage/celule spumoase, producând leziunea celulelor. Acest fapt contribuie la formarea nucleului necrotic.

Secţiunile tisulare prelevate din intima normală sunt lipsite atât de infiltrat monocitar, cât şi de expresarea HSP-60. Nivelul lor creşte o dată cu apariţia petelor lipidice şi atinge 95% în placa lipido-fibroasă, apoi incidenţa ei scade. În plăcile complicate HSP-60 lipseşte complet. Primele celule ce efectuează expresarea constantă a HSP-60 sunt macrofagele din zona de tranziţie, petele lipidice şi plăcile aterosclerotice. În raport cu structurile celulare HSP-60 este localizat în compartimentul citoplasmatic, dar, în unele cazuri, el poate fi expresat de pe suprafaţa celulelor mononucleare. În majoritatea cazurilor, celulele endoteliale lezionale expresează HSP-60 pe suprafaţa sa după o stimulare citokinică. Astfel, porţiunile bogate în TNFα expresează o cantitate mai mare de HSP, provocând avansarea leziunilor aterosclerotice. Leziunile avansate, de asemenea, sunt HSP-60 pozitive pentru CMN şi limfocite. Cel mai înalt nivel de expresare a acestei proteine l-am detectat în jurul nucleului necrotic al plăcii. În zonele de expresare intensă a HSP-60 am observat şi o cantitate mare de limfocite -T.

Totuşi în porţiunile de vas infiltrate cu macrofage HSP-60 poate fi detectată în câteva celule dispersate în grosimea intimei. În acest tip de leziuni precoce, specificate ca zone de tranziţie, colorarea pozitivă a endoteliului survine aproximativ în jumătate din vasele studiate. O dată cu progresarea procesului aterosclerotic şi formarea petelor lipidice şi a plăcilor aterosclerotice endoteliul devine constant pozitiv, iar restul intimei indică o expresare extinsă a PISP-60 şi o distribuţie heterogenă a ei în majoritatea mononuclearelor şi CMN. Cea mai mare intensitate de colorare pozitivă a HSP-60 a fost detectată în regiunea marginilor şi nucleului necrotic ale plăcilor aterosclerotice. Niciunul din cazurile studiate nu ne indică prezenţa HSP-60 în medie sau adventiţie, adică această proteină nu depăşeşte nivelul intimei. Aceste rezultate ne permit să deducem că expresarea HSP-60 de către endoteliocite depinde de factorii hemodinamici, dar expresarea CMN şi a celulelor mononucleare pare a fi rezultatul procesului inflamator. După cum am menţionat anterior, există o mulţime de factori ce facilitează expresarea HSP-60, care în final influenţează negativ integritatea celulară cu producerea efectelor letale.

Celulele ce realizează fagocitoza (macrofagele şi neutrofilele leucocitare) expresează HSP-60 în cantităţi foarte mari. Un factor important care duce la apariţia acestui fenomen sunt mLDL, care posedă efect citotoxic. Putem presupune că prezentarea HSP-60 moleculelor complexului major de histocompatibilitate de clasa II (MCH II) duce la creşterea imunităţii în diferiţi epitopi ai acestei proteine. Infectarea cu unele tipuri de bacterii, care conţin cantităţi foarte mari de HSP-65, de fapt considerat omolog cu cel al mamiferelor, amplifică acest proces sau duce la inducţia autonomă a imunităţii anti-HSP-65/60.

Petele lipidice sunt considerate tipul reversibil de leziuni, care pot fi prezente şi în copilărie. Progresarea leziunilor o dată cu vârsta poate fi explicată prin creşterea imunităţii celulare şi umorale faţă de HSP-65 în combinaţie cu forma endogenă a acestei proteine, expresată de celulele endoteliale din cauza stresului hemodinamic, ducând, în aşa mod, la un etern proces cronic inflamator, stimulat de HSP-60 în leziunile avansate. Mai mult decât atât,

CMN şi celulele endoteliale, stimulate de interferonul-γ leucocitar, expresează MHC II, care împreună cu HSP-60 duce la formarea unui cerc vicios, determinând patologia autoimună.

Noi am demonstrat că expresarea HSP-60 survenită în celulele endoteliale ale vaselor mari este supusă stresului hemodinamic, ceea ce înseamnă că presiunea pulsatilă a sângelui, ca şi mişcarea turbulentă la nivel de ramificare a vasului, predispune la dezvoltarea leziunilor aterosclerotice. Factorii fiziologici de risc, ce duc la creşterea presiunii arteriale prin activarea sistemului simpato-adrenal, sau hipertensiunea din motiv genetic sau metabolic pot fi integrate în conceptul aterogenezei, iniţiate de expresarea crescută a HSP-60, datorită leziunilor endoteliale. Astfel, iniţierea imunologică a aterosclerozei, de asemenea, implică rolul factorilor adiţionali de risc, implicaţi în această patologie.

Cele expuse anterior, confirmă că inflamaţia imună favorizează progresarea ateromului şi a complicaţiilor sale, însoţind din start toate etapele de formare a plăcii de aterom. După formarea petelor lipidice, ateromul evoluează în mai multe leziuni complexe, ceea ce eventual duce la manifestări clinice. Deşi discuţiile anterioare delimitau clar faza progresiei leziunilor de faza de complicaţie a lor, actualmente această barieră pare a fi virtuală. În conformitate cu noţiunile tradiţionale, bandeletele lipidice evoluează într-un aterom complicat prin multiplicarea CMN, care se acumulează în plăci şi formează matricea extracelulară. O dată cu extinderea leziunilor, lumenul se îngustează, împiedică circulaţia sangvină, provocând urnătoarele modificări clinice: în circulaţia coronariană - angină pectorală instabilă sau infarct miocardic acut, focare de ictus în ţesutul cerebral. Factorul de creştere, elaborat de macrofagele din intima aterosclerotică, prezumtiv stimula replicarea CMN, responsabile pentru extinderea leziunilor. În conformitate cu teoria clasică, acest proces are loc într-un mod inevitabil şi progresiv - evolutiv în decursul vieţii.

Aminoacizii şi ateroscleroza

Cercetările efectuate au demonstrat că compoziţia aminoacidică a elastinei peretelui arterial suportă modificări considerabile la persoanele afectate de ateroscleroză (Ie. Zota, 1985).

Concentraţia aminoacizilor polari creşte considerabil în interiorul plăcilor fibroase, spre deosebire de concentraţia aminoacizilor peretelui arterial macroscopic intact. Analiza aminoacizilor elastinei demonstrează că în dinamica evoluţiei aterosclerozei, începând cu etapele precoce şi finalizând cucele avansate, fibrele elastice îşi modifică compoziţia calitativă şi cantitativă a proteinei de bază. Fibrele elastice suferă modificări ultrastructurale şi fizicochimice evidente. Acest fenomen ne permite să confirmăm că ultimele nu se dizolvă în condiţiile normale ale organismului, dar se dezintegrează o dată cu progresarea leziunilor aterosclerotice, servind drept antigeni în dezvoltarea reacţiilor imune. Cercetările morfologice efectuate la persoanele care au decedat din motive nonaterosclerotice au demonstrat că compoziţia fibrelor elastice rămâne nemodificată. Reacţiile de imunofluorescenţă pentru elastină, de asemenea, sunt negative. Aşadar, elastina peretelui vascular la persoanele care nu suferă de ateroscleroză este inertă de pe poziţiile imunogenezei în pofida existenţei în circulaţie a anticorpilor antielastinici.

La pacienţii cu ateroscleroză în arterele de calibru mare s-au determinat diferite modificări aterosclerotice. În locurile de formare a plăcilor de aterom permanent se determină modificări patologice ale fibrelor elastice sub formă de fragmentare şi distrucţie. După prelucrarea preparatelor cu ser imun antielastin, se determină fixarea anticorpilor pe peretele arterial. Fixarea acestora pe suprafaţa fibrelor elastice modificate distrofic indică descoperirea locusurilor determinante de antigen ale acestor fibre şi, astfel, accesibilitatea lor pentru contactul cu agenţi umorali şi celulari, care determină homeostaza imună a organismului. Ca urmare a modificării acestor particularităţi antigenice ale fibrelor elastice, poate apărea un răspuns imun la aceste fibre şi la apariţia procesului patologic cu caracter autoimun (cu condiţia anticorpilor autologi la fibre elastice din componenţa peretelui vascular).

Micşorarea nivelului autoanticorpilor circulanţi la pacienţii cu acutizarea procesului aterosclerotic şi ateromatos, în comparaţie cu persoanele practic sănătoase, se datorează, probabil, fixării lor la nivelul peretelui vascular.

Analiza efectuată demonstrează că în apariţia şi progresia procesului aterosclerotic în peretele vasului o importanţă esenţială au ţesutul elastic şi componentul său principal - elastina. În baza datelor electronomicroscopice se poate concluziona că pentru stadiul prelipidic sunt caracteristice modificări superficiale ale structurilor elastice, care progresează paralel cu nivelul procesului aterosclerotic. Concomitent cu modificările ultrastructurale, sunt prezente şi devierile caracteristice în componenţa aminoacidică a elastinei. Pe măsura evoluţiei bolii se observă modificări esenţiale la nivelul aminoacizilor polari, cantitatea cărora se măreşte de câteva ori, ceea ce influenţează durabilitatea şi elasticitatea componentelor structurale şi favorizează asocierea lor cu alte structuri extracelulare ale mezenchimului cu formarea complecşilor imuni.

În 1969 McCully a demonstrat clinic corelaţia dintre concentraţiile serice mărite de homocisteină şi apariţia afecţiunilor vasculare. Termenul de homocisteină se foloseşte pentru a defini atât homocisteina, cât şi homocistina, disulfide mixte, inclusiv homocisteina şi homocistein-tiolactona. Investigaţiile ulterioare au confirmat această ipoteză şi foarte repede a devenit clar că hiperhomocisteinemia este un factor de risc independent în dezvoltarea aterosclerozei şi aterotrombozei. Deşi hiperhomocisteinemia severă nu este frecventă, una uşoară sau medie se întâlneşte aproximativ la 5-7% din populaţie (George N. Welch, Joseph Loscalzo, 1998). Aceste persoane nu au semne clinice de hiperhomocisteinemie şi tipic sunt asimptomatice până la vârsta de 30-40 ani, când apar semne de boală coronariană precoce, cu tromboze arteriale şi venoase recurente.

Homocisteina este un aminoacid, care conţine sulf, rezultat în urma metabolizării metioninei, fiind utilizată ulterior pe una din două căi: remetilarea şi transsulfurarea. În ciclul de remetilare homocisteina primeşte grupul metil în reacţia catalizată de metionin-sintază. Vitamina B_{12} este un cofactor esenţial pentru metioninsintază, N5-metiltetrahidrofolatul este donorul grupei metil în această reacţie. N5, N10-metilen-tetrahidrofolatreductaza acţionează ca un catalizator. În caz dacă este prezent un surplus de metionină sau dacă este necesară sinteza cisteinei, homocisteina intră în reacţie de tanssulfurare, combinându-se cu serina, formând cistetionina, reacţia fiind catalizată de un coferment vitamina B_6 dependent cistationin-β-sintaza. Cistetionina este ulterior hidrolizată, formând cisteina, care poate fi încorporată în glutation sau metabolizată până la sulfaţi şi excretată cu urina.

Cercetările noastre au stabilit hiperhomocisteinemie la pacienţi cu afecţiuni cerebro-vasculare şi boala vasculară periferică. Prevalenţa modificărilor arterelor coronariene şi cerebrale corelează cu creşterea homocisteinei plasmatice. De asemenea s-a stabilit că riscul relativ al bolii cerebro-vasculare şi coronariene era mai mare la pacienţii cu hiperhomocisteinemie decât la cei din grupul de control. Mecanismul patofiziologic poate fi explicat prin următoarele: hiperhomocisteinemia induce modificări vasculare, care se manifestă prin disfuncţie şi lizare a celulelor endoteliale, urmată de activarea trombocitelor şi formarea trombului. Celulele endoteliale homocistein-induse descoperă matricea subendotelială, care, la rândul său, duce la activarea trombocitelor şi la proliferarea CMN. Mecanismul patofiziologic al hiperhomocisteinemiei este complicat şi întru totul nu-i studiat. În cele din urmă, poate fi demonstrat prin următoarea schemă:

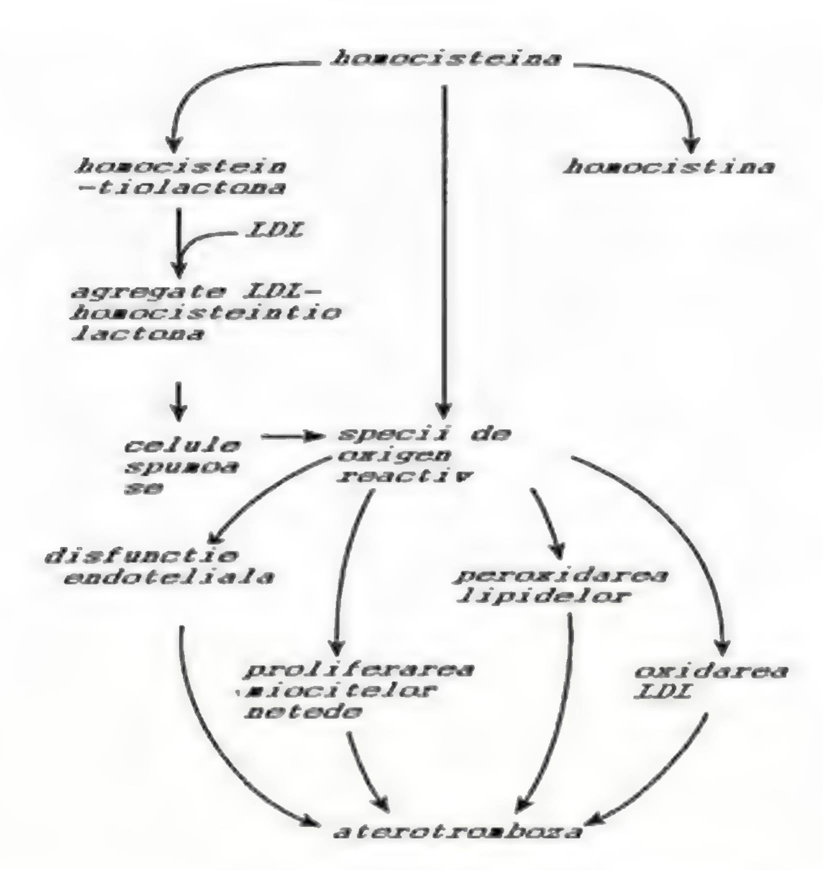

Fig. 1 Efecte adverse vasculare ale homocisteinei

Efectele stabilite includ leziuni oxidative la nivelul endoteliocitelor şi proliferarea intensificată a celulelor musculare netede în urma metabolizării homocisteinei în homocistina şi homocistein-tiolactona. Modificările oxidative ale LDL favorizează formarea celulelor spumoase, care, la rândul lor, reprezintă o altă sursă de specii de oxigen reactiv.

Din cele expuse anterior este cert că inflamaţia imună favorizează progresarea ateromului şi complicaţiilor sale, însoţind din start toate etapele de formare a plăcii de aterom. După formarea petelor lipidice, ateromul evoluează în mai multe leziuni complexe, ce eventual duce la manifestări clinice. Deşi discuţiile anterioare delimitau clar faza progresiei leziunilor de faza de complicaţie a lor, actualmente această barieră pare a fi virtuală. În conformitate cu noţiunile tradiţionale, bandeletele lipidice evoluează intr-un aterom complicat prin multiplicarea CMN, care se acumulează în plăci şi formează matricea extracelulară. O dată cu extinderea leziunilor, lumenul se îngustează, împiedică circulaţia sangvină, provocând următoarele modificări clinice: în circulaţia coronariană-angina pectorală instabilă sau infarct miocardic acut. Factorul de creştere, elaborat de macrofagele din intima aterosclerotică, prezumtiv stimula replicarea CMN, responsabile pentru extinderea leziunilor. În conformitate cu teoria clasică, acest proces are loc intr-un mod inevitabil şi progresiv-evolutiv în decursul vieţii.

Dereglarea metabolismului oxidativ duce la supraproducerea radicalilor liberi, care ulterior induc leziunile intimei, activează elastazele, cresc depozitarea calciului şi instalarea plăcilor aterosclerotice complicate - aterocalcinoza.

Homocisteina poate, de asemenea, contribui la depozitarea glicozaminglicanilor sulfuraţi în matrice. Se pare că grupul sulfat al homocisteintiolactonei este încorporat în fosfoadenozin-fosfosulfat, care ulterior duce la sinteza glicozaminglicanilor sulfaţi.

Încheiere

Chlamydia Pneumoniae are capacitatea de a forma colonii în peretele endoteliului, lezând, astfel, vasul şi producând implicarea sistemului imun, eliberarea mediatorilor inflamaţiei, ceea ce duce la destabilizarea plăcii şi/sau iniţierea leziunilor aterosclerotice. Studiul nostru denotă o incidenţă mai mare a agentului infecţios la etapele incipiente ale aterosclerozei, acest fapt vorbeşte în favoarea ipotezei rolului hlamidiilor de iniţiere a leziunilor aterosclerotice. De asemenea, am demonstrat corelaţia dintre incidenţa înaltă a hlamidiilor la decedaţii cu infarct de miocard, în cercetările noastre ea era prezentă în 100% cazuri. Aceasta nu poate fi o simplă coincidenţă sau o eroare tehnică de apreciere. Ateroscleroza este un exemplu al patologiei vasculare, care implică atât răspunsul imun specific, cât şi nespecific cu dezvoltarea ulterioară a procesului inflamator. Leziunile aterosclerotice conţin efectori celulari şi umorali, cantitatea cărora variază o dată cu progresarea lor. Citokinele produse de peretele vascular şi infiltratul leucocitar sunt responsabile de fenotipul inflamator al plăcii de aterom. Mai mult decât atât, aceste citokine influenţează şi alţi componenţi, ca, de exemplu, activitatea proliferativă, tromboza şi tonusul vascular. În pofida faptului că majoritatea componenţilor celulari şi umorali ai acestui proces au fost stabiliţi, rolul lor exact rămâne deocamdată la nivel de discuţii.

Creşterea incidenţei bolilor cardiovasculare şi cerebro-vasculare în prezenţa factorilor de risc tradiţionali şi a hiperhomocisteinemiei poate fi parţial datorată efectelor homocisteinei asupra peroxidării lipidelor. Citotoxicitatea vasculară a LDL oxidate a fost legată de conţinutul lor sporit în produse de peroxidare a lipidelor. Homocisteina creşte formarea produselor înalt aterogenice (oxicolesterolilor), peroxidarea lipidelor, oxidarea LDL *in vitro*. Aceste observaţii presupun un rol potenţial al terapiei antioxidante în ameliorarea leziunilor vasculare oxidative homocisteindependente. Această dereglare de metabolism poate induce instalarea multor procese imune şi apariţia complicaţiilor favorizate de inflamaţia imună a peretelui arterial.

Bibliografie selectivă

1. Анестиади, В. Начинающийся атеросклероз / В. Анестиади, Е. Зота. - Кишинэу, 1991.
2. Анестиади, В. Атерогенез / В. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. - Кишинэу, Санкт-Петерсбург, 2001.
3. Welch, George H. Homocysteine and atherothrombosis / George H. Welch, Joseph Lascalzo // The new England journal of medicine, april 9, 1998. - pp. 1042-1050.
4. Lâsâi, L. Biochimie. - Chişinău, 1994.
5. McCully, H. S. Vascular pathology of homocysteinemia: implications for the pathogenesis of atherosclerosis // Am. J. Pathol. – 1969. – Vol. 56, no. 3. – P. 28.
6. Zota, Ie. Rolul infecţiei în patogenia aterosclerozei / Ie. Zota, E. Foca // Anale ştiinţifice ale USMF „N. Testemiţanu”. - Vol. I, 2001.

(Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. 2005. - Nr. 2. - P. 37-43)

Actualităţi în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic

V. Anestiade, Em. Galetescu***

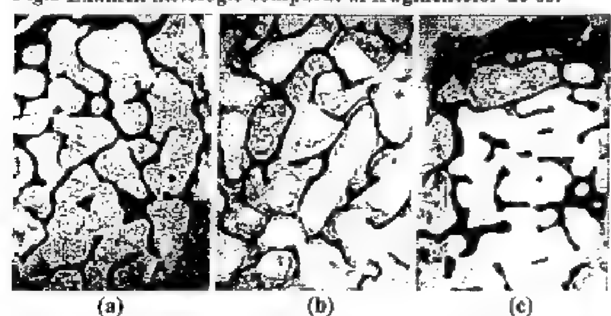
*Academia de Ştiinţe a Republicii Moldova
**Academia de Ştiinţe Medicale, Bucureşti

Abstract. As a metabolic disease as well as of the gender process, osteoporosis, indifferent of the chemical form in which it is presented (general or local, primary or secondary), is also known in its etiopathology to be genetically determined. The genes that can be involved are various and numerous, but few of them have been studied (receptor genes of: vitamin D, estradiol, growth factor B, interleukin 6 and receptor genes of collagen synthesis type 1, which is predominant in the structure of the bone matrix). The results of this study allow for the recognition of the genetic factor in the determination of bone mass, without, for the moment, the manifestation of the process of bone deterioration. An in-depth study of genetic determination in bones merits consideration, the value of which depends upon the application of different treatment methods for osteoporosis.
Key words: osteoporosis, etiology, genetic factors.

Резюме. Относительно этиопатогенеза остеопороза, как заболевания обмена веществ и процесса сексуализации, независимо от клинической формы течения (генерализованная, местная, первичная или вторичная), признается, что он детерминирован и генетически. Гены, вовлеченные в этот процесс, многочисленны и вариабельны, однако лишь некоторые из них были изучены (гены рецепторы витамина D, эстрадиола, β фактора роста, интерлейкина 6 и синтеза коллагена I-го типа, выявленные в костном матриксе). Результаты предпринятых исследований позволяют допустить участие генетического фактора в определении костной массы, хотя в настоящее время невозможно доказать роль этого фактора костной деструкции. Углубленное изучение генетического костного детерминизма – это необходимость, определяющая внедрение новых методов лечения остеопороза.
Ключевые слова: остеопороз, этиология, наследственный фактор.

Osteoporozele, în sens larg, pot fi definite ca o creştere a fragilităţii osoase, asociată cu un risc „ridicat” de apariţie a fracturilor. Ca boală sistemică generală (predominant), dar şi localizată, ca în cazul neuro-algodistrofiei, osteoporoza presupune însă o micşorare a masei osoase, deţinută de un individ la un moment dat (masa osoasă actuală), însotită de deteriorarea microarhitectonicii ţesutului osos. Astfel, examinarea histologică a osului osteoporotic, nu permite evidenţierea unor deficienţe de demineralizare, ci existenţa unei porozităţi accentuate, cu subţierea ţesutului conjunctiv, care are un aspect discontinuu (fig. 1) [13,15].
Fiziologic, dar şi fiziopatologic, osteoporoza presupune în fapt coexistenţa modificărilor calitative (alterări de arhitectonică structural, prezenţa fracturilor etc (fig. 2) cu cele de afectare cantitativă a masei osoase, aflate la apogeul dezvoltării sale (masa osoasă maximă).

Fig.1 **Examen histologic comparat al fragmentelor de os:**

(a) (b) (c)
normal (a), cu osteoporoză incipientă – trabecule conjunctive subţiri (b) şi cu osteoporoză severă – prezenţa trabeculelor discontinue (c)

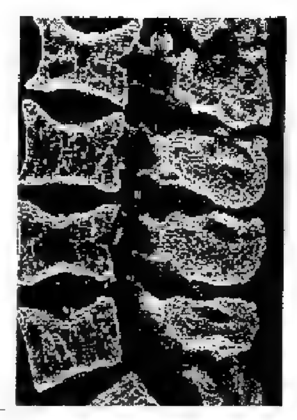

Fig. 2
Evidenţierea leziunilor din osteoporoza severă la nivelul corpilor vertebrali lombari; prezenţa geodelor, fracturilor şi dismorfismului corpilor vertebrali şi accentuarea tramei conjunctive osoase verticale

În dezvoltarea ontogenetică a masei osoase, proprie fiecărei persoane, se identifică existenţa următoarelor etape:

a) de apoziţie, care presupune dezvoltarea progresivă postnatală a masei osoase, până la vârsta de 30 de ani, când se atinge valoarea maximă a masei osoase, cu un maxim de aport între 18 şi 20 de ani.

b) de involuţie, insesizabilă în condiţii fiziologice obişnuite, care urmează după atingerea vârstei de 30 de ani, urmată de o exacerbare a distrucţiei masei osoase, în special la femei, după instalarea climacteriului, ca rezultat al hipoestrogenismului survenit.

În determinismul evolutiv există şi factori de risc, care accentuează procesul de reducere a masei osoase actuale, precum coasocierea următoarelor elemente:

a) vârsta înaintată;

b) activitatea fizică redusă;

c) tulburările de aport alimentar, vizând în special calciul, potasiul, fosfaţii, proteinele sau unele vitamine.

Astfel, carenţa vitaminei D prin aport alimentar insuficient sau prin transformarea deficitară a provitaminei (expunere insuficientă la ultraviolete), împiedică absorbţia calciului, deşi aportul alimentar al acestuia este normal. De asemenea, în literatura medicală de specialitate este acceptată unanim ideea că hipovitaminoza C induce o deficienţă de sinteză a colagenului, care sub formele I, II şi XII intră în structura osului (vezi tabelul 1.). Colagenul de tip I, structural biochimic compus din trei lanţuri polipeptidice dispuse în triplu helix, reprezintă 80% din matricea osoasă a organismului uman.

Tabelul 1. Principalele tipuri de colagen din organismul uman

Tipul de colagen	*Grupa căreia aparţine*	*Structura chimică*	*Distribuţia în organism*
I	*1*	$2\alpha(1)\alpha_2*(1)$	*piele, tendon, oase, comee, capsule articulare, organe interne;*
II	*1*	$3\alpha_1(II)$	*cartilaj, corp vitros, nucleu pulpos, notocord;*
III	*1*	$3\alpha_1(III)$	*organe interne, aparat cardiovascular, piele fetală;*
IV	2	$2\alpha_1(IV)\alpha_2(IV)$	*membranele bazale;*
V	1	$2\alpha_1(V)\alpha_2(V)$	asociat altor tipuri de colagen; pielea adultului; *membranele amniotice şi corionice.*
VI	2	$\alpha_1(VI)\alpha_2(VI)\alpha_3(VI)$	*ţesutul interstiţial, aortă, comee, ligamente, cartilaj;*
VII	2	$3\alpha_1(VII)$	*membrana bazală subj agentă ţesuturilor exterioare;*
VIII	2	*structură puţin cunoscută*	*scleră, meninge cerebral, nerv optic, mezenchım cranial, nevroglii;*
IX	3	$\alpha_1(IX)\alpha_2(IX)\alpha_3(IX)$	*cartilaj;*
X	3	Structură neidentificată	*cartilaj hipertrofie;*
XI	1		*Insuficient cunoscute*
XII	3	$\alpha_1(XII)\alpha_1(IX)$	*asociat colagenului de tip I;*
XIII-XVIII	3		*Insuficient cunoscute*

Alţi factori de risc, posibil de a deveni etiopatogenici în cazul osteoporozei, mai pot fi amintiţi:

1. Afecţiunile generatoare de maldigestie şi/sau malabsorbţie ale principiilor nutritive de bază. Astfel, tulburarea digestiei lipidelor sau a absorbţiei acestora, conduce la combinarea acestora cu calciul determinând transformarea lor în săpunuri, care se elimină prin scaun;
2. Tratamentul cu preparate cortizonice, antiinflamatorii nesteroidiene, heparină, citostatice etc.;
3. Prezenţa unor dereglări endocrine precum: hipogonadism cu hipoandrogenism, hiperparatiroidism indus prin adenom (80% din cazuri), hiperplazia difuză a glandelor paratiroide, carcinom primar (mai rar) sau secundar, prin insuficienţă renală cronică decompensată sau acidoză tubulară renală (sindrom Lightwood şi Boyd-Stearus).

Tabelul 2. Caracteristicile grupelor funcţionale

Numărul grupei	Particularităţi de identificare
1	-lanţuri a lungi; -greutate moleculară > 95000; -domenii colagene continue; -colagen fibrilar.
2	- lanţuri a lungi; -greutate moleculară > 95000; -domenii colagene discontinue; -colagen nefibrilar.
3	-lanţuri a scurte; -greutate moleculară < 95000; -colagen nefibrilar.

Ansamblul acestor factori, posibil etiopatogenici, pot fi clasificaţi în trei grupe după cum urmează:

a) mecanici;
b) nutriţionali;
c) hormonali şi/sau medicamentoşi.

Acţiunea lor intervine în procesul quasiechilibrat dintre distribuţia şi permanenta reînnoire a calciului scheletic, proces cunoscut şi sub denumirea de remodelare osoasă, pe de o parte, şi calciul aflat în celelalte ţesuturi ale organismului.

Studiile radio-izotopice au demonstrat că în condiţii fiziologice, într-o perioadă de aproximativ 30 de zile, este schimbat aproape 50% din conţinutul de calciu al osului, cu participarea celulelor osoase de la acest nivel. Examenul histologic al suprafeţei osoase, la bolnavii cu osteoporoză, relevă creşterea activităţii resorbtive, care se caracterizează prin creşterea numerică a osteoclastelor multinucleate la nivelul incriminat patologic [11, 18], Deşi în patogenia osteoporozei, rolul principal revine osteoclastelor, celule implicate în procesul de osteoliză, cercetările din ultimii ani atribuie un rol important şi osteoblastelor în controlul mecanismului de inhibiţie a diferenţierii, activării şi apoptozei osteclastelor.

Influenţarea raportului osteoblaste-osteoclaste şi prin aceasta a procesului de remodelare osoasă, s-ar exercita prin intermediul unor substanţe mediator, paracrin, precum osteoprotegerina şi osteocalcina. Drept argument în favoarea acestei ipoteze stau rezultatele studiilor radio-imuno-biochimice, care au demonstrat creşterea nivelului sangvin al osteoprotegerinei, nu numai la bătrâni (unde se corelează cu severitatea osteoporozei), ci şi în alte forme de osteoporoză [15, 18],

Fiziologic, masa osoasă actuală a unui individ, este rezultatul acţiunii a doi factori principali:

- capitalul osos maxim pe care l-a deţinut sau îl deţine;
- viteza de pierdere a masei osoase în raport direct cu vârsta pacientului.

Fig. 3
Examen histologic pe fragment osos la un pacient cu osteoporoză severă; evidenţierea activităţii crescute osteoclastice, la suprafaţa osoasă

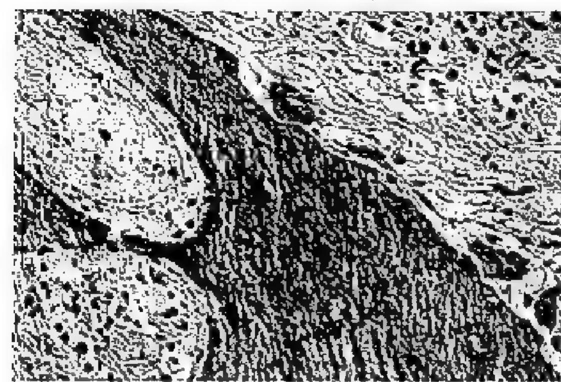
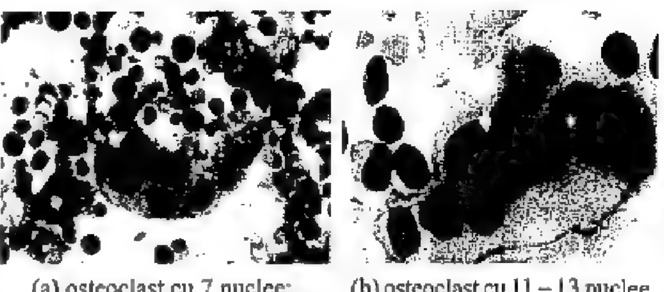

Fig. 4 **Osteoclaste în activitate**

(a) osteoclast cu 7 nuclee; (b) osteoclast cu 11 – 13 nuclee

Patogenic, dinamica elementelor enumerate anterior reprezintă expresia a cel puţin patru mecanisme care interferă:

a) gradul de activitate al osteoblastelor, corelată direct proporţional cu capitalul osos deţinut şi invers proporţional cu viteza fluxului de distrucţie osoasă;

b) prezenţa tulburărilor de metabolism proteic care afecteză în special masa osoasă maximă, prin dereglarea osteoformării;

c) coexistenţa dereglărilor endocrine care acţionează în raport cu vârsta bolnavului (sub 30 de ani sau peste această limită) [19];

d) factorul genetic, transmis ereditar, care induce predominant o deficienţă de sinteză a colagenului, afectând prin aceasta masa osoasă maximă. Evaluarea rolului factorului genetic în osteoporoză, utilizând modelul gemenilor (monozigoţi comparaţi cu dizigoţi), a permis a concluziona că factorul ereditar modulează tumover-ul osos, cu consecinţe asupra densităţii osului. Studiile de densitometrie osoasă şi cele prin dual-energy X-ray absorptiometru (DXA), au evidenţiat existenţa unei corelaţii tumover osos crescut - densitate osoasă mică şi invers. Dacă luăm în considerare că tehnica de măsurare a densităţii osoase prin DXA este nu numai rapidă, dar şi precisă (coeficientul de variaţie este de 1 - 3%), datele obţinute prin această metodă paraclinică, despre conţinutul şi structura osoasă, devin şi mai importante ştiinţific, justificând astfel numeroasele studii de determinism genetic în osteoporoză, chiar dacă rezultatele, frecvent, sunt divergente [4, 10]. Modelul de studiu al gemenilor, a demonstrat că mai mult de 50% din variabilitatea densităţii osoase este probabil determinată genetic, ceea ce explică variaţiile rasiale dintre oameni, în ceea ce priveşte valoarea masei osoase maxime [20].

Genele care pot fi invocate ca responsabile de inducerea osteoporozei (reducerea masei osoase actuale) sunt cuprinse într-un spectru larg, mergând de la cele care reglează homeostazia calciului până la cele care modulează recrutarea şi activarea celulelor osoase.

Până în prezent, în literatura de specialitate se face referire la genele responsabile de sinteza următorilor receptori: pentru vitamina D, estradiolului (ClgH2402), factorului de creştere p, colagenului osos, interleukinelor 6 şi 4, calcitoninei antagoniştilor interleukinei 1, osteocalcinei, parathormonului şi apolipoproteinei e. Cea mai studiată genă până în prezent este cea a receptorului pentru vitamina D, probabil datorită rolului jucat de către această vitamină în reglarea homeostaziei calciului şi metabolismului osos, concretizat în:

- stimularea sintezei de osteocalcină, de către osteoblaste;
- intensificarea procesului de diferenţiere a celulei stern către osteoclaste [2, 9];
- activarea enzimelor din structura marginii „în perie” (dantelată) a osteoclastelor;

- creşterea concentraţiei, turnover-ului şi activităţii unor protein-enzime din marginea „în perie" a celulelor epiteliale intestinale, implicate şi în absorbţia calciului ionic (Ca2+).

În studiul genei receptorului pentru vitamina D (RVD), identificabilă sub forma a trei genotipuri (două homozigote [FF] şi [ff] şi unul heterozigot [Ff]), s-a urmărit a se evidenţia posibila asociere a unui anumit fel de genotip, ce redă o anumită densitate osoasă, apreciată cantitativ, dar şi calitativ prin: mică, normală, mare [6, 14].

Concluziile studiilor pe gemeni au permis a se formula ideea că genotipul RVD are valoare predictivă referitor la densitatea osoasă, astfel încât:

a) genotipul [FF] asociază densitate osoasă mică, iar genotipul [ff] se corelează cu valori mari ale densităţii osului;

b) femeile cu osteoporoză postclimax, prezintă o prevalenţă crescută a genotipului [FF];

c) genotipul [FF] este responsabil de inducerea unui tumover osos crescut, nu numai pe studiile incluzând gemenii ci şi pe populaţia neînrudită;

d) femeile aflate în stare de postclimax cu fenotip [FF], au o viteză de pierdere a masei osoase mai mare, dacă aportul zilnic de calciu se prezintă sub o treime din necesarul maxim (necesarul fiziologic de calciu, zilnic, la adult este de 0.6 - 0.9 g). Variaţiile alelice obişnuite ale genei receptorului pentru vitamina D, întrucât se corelează cu nivelurile osteocalcinei şi implicit cu turnover-ul osos, sugerează că mecanismul influenţelor genetice asupra densităţilor osoase este reprezentat de modificarea cantitativă a (RVD).

Alte gene studiate şi posibil a fi implicate în geneza osteoporozei au mai fost:

a) gena interleukinei 6, care mediază pierderea osoasă în postclimax, iar recent, izolat cercetată, gena receptoare a interleukinei 4;

b) gena receptoare a a estradiolului, care este independentă ca acţiune de reglare a densităţii osoase, adică de acţiunea exercitată de către gena receptoare a interleukinei 6 şi cea a RVD, dar cu care are în comun acţiunea sinergică;

c) factorul de creştere β, care reglează atât formarea cât şi resorbţia osoasă. La femeile daneze cu menopauză, studiul genei receptoare a factorului de creştere β, a evidenţiat un polimorfism al genei, asociat cu niveluri ridicate sangvine ale factorului de creştere, densitate mică osoasă şi turover crescut osos, polimorfism neîntâlnit însă la femeile nipone aflate, de asemenea, în postclimax.

d) Studiul genei sintezei colagenului osos de tip I, majoritar în structura osului, a permis a se evidenţia existenţa, la femeile finlandeze cu osteoporoză, a unei mutaţii care afectează structura colagenului.

Osteoporozele, ca boli metabolice, prin disfuncţie reglatorie indusă multifactorial, se caracterizează structural, indifferent de etiopatogenie, prin demineralizarea osoasă care poate să apară:

a) Ca urmare a unei tulburări primare de sinteză a proteinelor, componente ale matricei osoase;

a) Sau în relaţie morfofiziopatologică, cu o serie de factori traumatici sau de boli reumatice cu etiologie inflamatorie, degenerativă sau metabolică (vezi tab. 2).

Tabelul 3. Principalele boli osoase care asociază precoce osteoporoza

Clasa de boală	Principalele boli reumatice conţinute
boli inflamatorii imune	spondilită anchilopoetică poliartrită reumatoidă poliartrită psoriazică
boli osoase degenerative	poliartroze
boli metabolice	guta

boli posttraumatice	imobilizare prelungită, în cazul fracturilor etc.

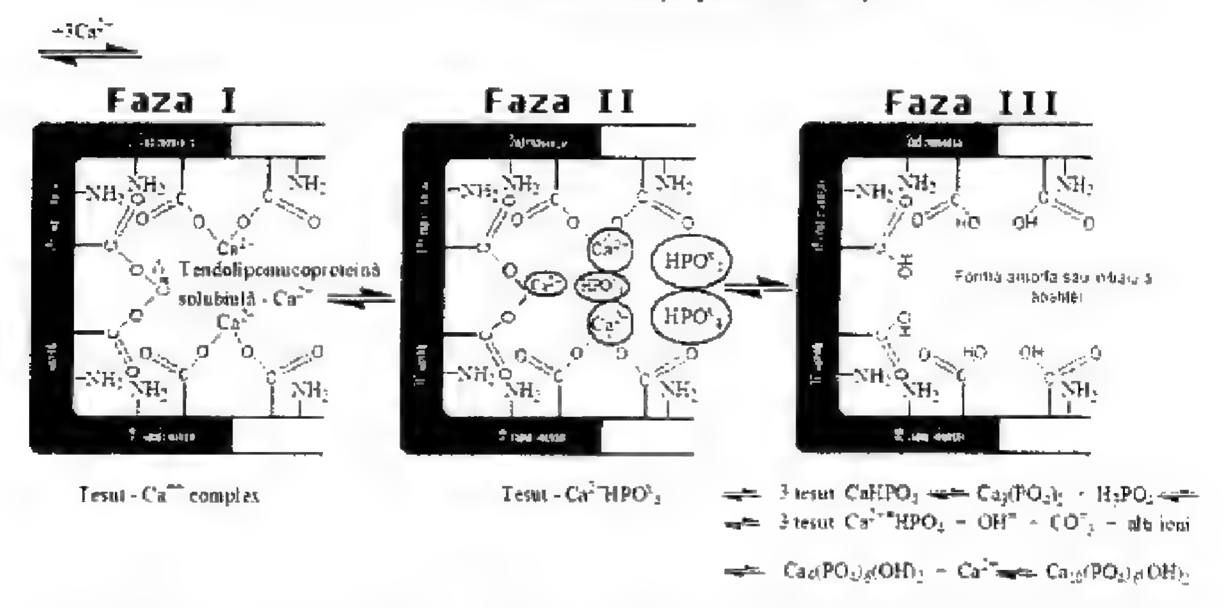
În formele de osteoporoză secundară, un rol important în reglarea balanţei dintre calciul scheletic şi cel din alte ţesuturi ale organismului, revine fenomenului de calcifilaxie. Procesul constă în iniţierea de reacţii de precipitare a sărurilor de calciu, mobilizate din oase, în ţesuturi (în special conjunctive), ca urmare a prezenţei leziunilor inflamatorii. Procesul de calcifilaxie evoluează trifazic după cum urmează:

a) unirea ionului de (Ca2+) de grupările carboxyl (COO-) ale aminoacizilor unei protein tisulare, urmată de creşterea concentraţiei calciului la niveluri ridicate, apte să" învingă" bariera energiei de activare a nucleaţiei cristalului;

b) formarea complexului bionic (Ca2+- PO42-), ceea ce presupune că fosfatul nu se leagă de proteinele pe care se fixase calciul;

c) formarea unei configuraţii geometrice şi a unui centru de nucleaţie (fig.5) [1, 8].

Fig. 5 **Reprezentarea grafică a teoriei mecanismului trifazic în localizarea procesului de calcificare (după M.R. Urist)**

Formarea nucleelor reprezintă expresia locală a fenomenului de suprasaturaţie, stare biologică aptă să separe faza solidă din soluţii. Parametrii care defines suprasaturarea sunt:

a) forţa matrice de concentraţie (Δc):

$\Delta c = C_a - C_0$ (1)

unde:

C_a – concentraţia actuală;

C_0 – concentraţia de echilibru.

b) suprasaturaţia relativă (δ) exprimată prin raportul $\Delta c / C0$

Dacă se ia în considerare faptul, că unele colagenoze din tabelul 2, au şi acestea un determinism genetic, importanţa aprofundării acestui studiu în osteoporoză, este pe deplin justificată.

Astăzi, când epidemiologia genetică a osteoporozei a demonstrat că variaţiile densităţii osoase au un determinism genetic, studiul genelor posibil de a fi implicate în osteoporoză oferă şi speranţa unei noi metodologii de terapie a bolii. Acest fapt, este demonstrast şi de rezultate încă în studiu, clar favorabile, care au demonstrat că în osteoporoza femeilor posesoare de genotipuri [FF], distrucţia osoasă poate fi temperată sau chiar stopată prin aport alimentar crescut de calciu.

BIBLIOGRAFIE

1. Baraş Abi. Osteoporoza, factor agravant în patologia reumatismală. Viaţa medicală. 2002, 15, 9.
2. Berg, J. P., Falch, J. A., Hang, E. Fracture rate, pre- and postmenopausal bone mass and early and late postmenopausal bone loss are not associated with vitamin D receptor genotype in a high-endemic area of osteoporosis. Eur. J. Endocrin, 1966, 135,96, 96-100.
3. Brown, A. M., Duncan, Emma. Genetic studies of osteoporosis. Exp. Rev. Mol. Med, 1999, 1-20.
4. Carter, D. R., Bonxsein, M. L., Marcus, R. New approaches for interpreting projected bone densitometry data. J. Bone Miner Res. 1992, 7, 137-145.
5. Dean, V., Hobson, E. E., Aspden, R. M. Relationship between Col 1A1 Sp X alleles, gene transcription, collagen production and bone strength. Bone. 1998, 23, 161.
6. Dawson-Hughes, B., Harris, S. S., Finneran, S. Calcium absoption on high and low calcium intakes in relation to vitamin D receptors genotype. J. Elin. Endocrinol. Metab. 1995, 80, 3657-3661.
7. Dumitrache, C., Grigorie, D. Determinism genetic în osteoporoză. Revista medicală naţională. 1997, 1, 1, 14-17.
8. Ewens, W. J., Spielman, R. S. The tranmission/disequilibrum test: history, subdivision and admixture. Am. J. Hum. Genet. 1995, 57, 455-464.
9. Eisman, J. A Vitamin D receptor gene alleles and osteoporosis: an affirmative view. J. Bone Miner Res. 1995, 10, 1289-1293.
10. Krall, E. A., Dawson-Hughes, B. Heritable and life-style determinants of bone mineral density. J. Bone Miner Res. 1993, 8, 1-9.
11. Kruglyak, L. What is significant in whole-genome linkage disequilibrum studies. J. Bone Miner Res. 1993, 8, 1-9.
12. Lander, E., Kruglyak, L. Genetic dissection of complex traits: guidelines for interpreting and reporting linkage results. 1995, 11, 241-247.
13. Manole, G. Fiziopatologie chimică generală (Fiziopatologia organelor). Bucureşti: Coresi, 2003.
14. Marrisson, H. A., Qi, J. C., Tokita, A. Prediction of bone density by vitamin D receptor alleles (correction). 1997, 387, 106.
15. Panait, G., Stoica, C., Panait, A., Lapadat, C. Mineralizarea biologică a osului. Bucurejti: Ed. tehnică,1997.
16. Peacock, M. Vitamin D receptor gene alleles and osteoporosis: a contrasting view. J. Bone Miner Res. 1995, 10, 1294-1297.
17. Suarez, F., Roasignol, C., Garabedian, M. Interactive effect of estradiol and vitamin D receptor gene polymorphism as a possible determinant of growth in male and female infants. J. Elin. Endocrinol. Metab. 1998, 83, 3563-3568.
18. Terwillinger, J. D., Weiss, K. M. Linkage disequilibrum mapping of complex disease: fantasy or reality? Curr. Opin. Biotehnol. 1998, 9, 578-594.
19. Tod, J. A. From genome to aetiology in a multifactorial disease, type 1 diabetes. Bioessays. 1999, 21, 164-174.
20. Watson, J. Molecular biology of the gene. Sydney: Ed. W.A. Benjamin, 1977.

(Curierul Medical. 2004. - Nr. 2. - P. 49-53)

ALOCUŢIUNI ANIVERSARE

Patriarhul ştiinţei medicale din Moldova Vasile Cristofor Anestiade

"Să vorbeşti despre un savant este un lucru de mare responsabilitate şi foarte dificil. De aceea despre ei se scrie de regulă puţin. Însă există savanţi pe care nu-i poţi trece cu vederea - e vorba despre acei care au spus un cuvânt nou în ştiinţă, au deschis căi necunoscute, au descris noi legităţi, au elaborat tehnologii fundamentale. Din această categorie de savanţi face parte şi academicianul Vasile Cristofor Anestiade, care pe drept cuvânt e considerat patriarhul ştiinţei medicale moldoveneşti şi unul dintre creatorii patobiologiei", (Academicienii F.I. Furdui, G.P. Ghidirim, I.I. Ababii, 2003).

Vasile Cristofor Anestiade s-a născut pe 4 mai 1928 în satul Să- rătenii Vechi, raionul Orhei, într-o familie de intelectuali cu tradiţii vechi, în care erau 8 copii. Studiile primare le-a făcut în satul natal, studiile medii - în oraşul Orhei. Ulterior a lucrat profesor la şcoala din Teleneşti, însă dorinţa de a deveni medic l-a adus la Institutul de Medicină de Stat din Chişinău.

În anii studenţiei s-au manifestat capacităţile neobişnuite şi tendinţa spre însuşirea ştiinţelor fundamentale ale tânărului Vasile Anestiade.

În 1951 Vasile Cristofor Anestiade a absolvit cu menţiune Institutul de Medicină şi a fost lăsat pentru continuarea studiilor la aspirantură, unde şi-a perfecţionat cunoştinţele în domeniul patologiei şi a desfăşurat o vastă activitate de cercetare ştiinţifică. În perioada anilor 1955-1958 a activat în calitate de asistent, iar din 1958-1986 - de şef al catedrei Patomorfologie. Concomitent ocupa şi funcţia de prorector (1961-1963), apoi de rector (1963- 1986) al aceluiaşi institut.

În a. 1978 a studiat la World Health Organization – Modern Methodology for Teaches of Medicine (London). Primele cercetări ştinţifice ale profesorului Vasile Anestiade ţineau de problemele patomorfologiei sistemului nervos periferic în tuberculoză. Acest lucru a fost efectuat sub conducerea ştiinţifică a profesorului F. E. Agheicenco.

În continuare V. C. Anestiade a studiat diverse aspecte ale ate- rosclerozei în baza metodologiei proprii şi a metodelor originale permanent perfecţionate de dumnealui în domeniul pato- şi morfogenezei, morfologiei structural-funcţionale a ultrastructurii şi imunomorfologiei. De menţionat că cercetările au abordat tema celui mai timpuriu stadiu al patomorfologiei aterosclerozei. Datele obţinute au constituit o etapă importantă în studierea aterosclerozei şi inflamatiei imune.

Cercetările fundamentale ale diverselor aspecte ale aterosclerozei au servit drept bază pentru ideile contemporane despre mecanismele evoluţiei acestei patologii la om şi au permis elaborarea metodelor mai adecvate de profilaxie.

Datorită efectuării fructuoase şi cu scop bine determinat a cercetărilor ştiinţifice tânărul specialist V. C. Anestiade deja la 27 de ani şi-a susţinut teza de doctor, iar la 35 - de doctor habilitat în medicină, după care i s-a conferit titlul de profesor.

Cercetările ulterioare savantul le-a continuat în calitate de conducător al laboratorului de patobiologie (1986-1991) şi director al Centrului ştiinţific de patobiologie şi patologie al AŞM (din a. 1991). Fiind un savant cu renume, din 1990 pînă în 1995 a fost membru al Prezidiului AŞM, iar din 2006 - preşedinte al Consiliului pentru problemele eticii ştiinţifice al AŞM .

Pe parcursul acestor ani V. C. Anestiade a continuat cercetările fundamentale în domeniul patologiei, patobiologiei şi biogerontologiei. Direcţiea principală a cercetărilor rămâne problema aterosclerozei.

Particularităţile deosebite ale activităţii ştiinţifice a academicianului Anestiade sunt următoarele: caracterul complex, nivelul metodologic şi metodic, îmbinarea cercetărilor experimentale cu observările clinice.

A creat şcoala sa originală, ce a fost recunoscută pe plan mondial. şi metodic, îmbinarea cercetărilor experimentale cu observările clinice. A creat şcoala sa originală, ce a fost recunoscută pe plan mondial.

Rezultatele ştiinţifice multianuale sunt reflectate în peste 700 de lucrări ştiinţifice publicate, 10 monografii, inclusiv 9 în colaborare cu alţi savanţi (acestea: „Атеросклероз и артерии” (1967), „Атеросклероз И ЭЛАСТИКА артерии” (1970), „Энзимы артерий и атеросклероз” (1973), „Морфогенез атеросклероза” (1982), „Ультраструктурные основы атеросклероза” (1983), „Поврежденный Кардиомиоцит” (1991), „Начинающийся атеросклероз” (1991), „Атерогенез и иммунное воспаление” (1997), „Атерогенез (аспекты патобиологии)” (2001), „Aterosclerosis and Diabetes” (2006)). A prezentat rapoarte la multe foruri internaţionale, reprezentând ştiinţa ţării noastre peste hotare (Moscova, Sankt-Petersburg, Tokio, Kiev, Valensia (Spania), Washington, Nice (Franţa), Berlin, Roma, Bucureşti, Praga, Paris, Istanbul, Lisabona, Monreal s.a.).

Academicianul Vasile Cristofor Anestiade este fondatorul şcolii ştiinţifice a patologoanatomilor din Republica Moldova. Discipolii dumnealui, peste 100 de doctori şi doctori habilitaţi în medicină, au devenit profesori, titulari de catedre şi şefi de laboratoare.

În semn de recunoştinţă a meritelor deosebite în domeniul cercetărilor ştiinţifice fundamentale, profesorul Vasile Anestiade la 36 de ani a fost ales membru corespondent, iar la 43 de ani academician al AŞM. Este membru al International Academy of Patology (Paris, 1980), membru de onoare al Societăţii Gerontologilor şi Geriatrilor din România (1998), senior Setientas Pathologorum Europae (Berlin, 2001), membru al International Union of Angiology (Tokio, 2001), membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Medicale din România (2002), membru al Societăţii ştiinţifice a gerontologiei şi geriatriei din Euro-Asia (Moscova, 2005), membru al European Society of Patology(Paris, 2005) şi membru al Editorial Board of Romanian jornal of Morphology and Embriology (2005).

În calitate de preşedinte al Consiliului Rectorilor Universităţilor din Moldova (1977-1986), academicianul Vasile Anestiade a implementat metodologia didacticii universitare moderne, a argumentat necesitatea construcţiei sanatoriilor-profilactorii pentru studenţi, a centrelor-model de odihnă şi de sport pentru studenţi, a cluburilor de estetică etc. În calitate de deputat şi de preşedinte al Comisiei pentru ocrotirea sănătăţii, cultura fizică şi asistenţa socială a Sovietului Suprem al RSSM, savantul a contribuit la dezvoltarea ştiinţei medicale în republică. Dumnealui îi aparţine iniţiativa şi aprobarea oficială a guvernului privind fondarea Institutului de Cardiologie. A contribuit la pregătirea cadrelor pentru acest institut şi numeroaselor servicii de profil îngust.

În postul de rector al Institutului de Medicină Vasile Cristofor Anestiade a desfăşurat o activitate amplă de dezvoltare şi perfecţionare a învăţământului medical superior în Republica Moldova. Datorită nivelului înalt de predare şi pregătire a specialiştilor în 1965 Institutului de Medicină din Chişinău i-a fost conferită prima categorie calificativă. În a. 1968 în ţară a fost efectuat un experiment de pregătire a viitorilor medici prin subordinatură. Dintre 75 de instituţii de învăţământ superior din fosta Uniune doar 4 au fost experimentale: nr. 1 din Moscova, nr. 1 din Leningrad, din Kiev şi Chişinău. În baza experimentului a fost pusă examinarea raţionalităţii specializării primare prin fondarea subordinaturei în anul VI de studii. În continuare această formă de pregătire a specialiştilor a fost implementată în alte instituţii de învăţământ din ţară.

În legătură cu faptul că se resimţea o mare necesitate de cadre farmaceuitice, din iniţiativa şi cu susţinerea Ministrului Sănătăţii al RSSM N. A. Testemiţanu, rectorul a deschis Facultatea de Farmacie, creând preventiv toate premisele necesare acestei inaugurări.

Au fost deschise catedrele de profil, fiind asigurată baza tehnico-materială şi pregătite cadrele didactice, precum şi central de cultivare a plantelor medicinale. Au fost stabilite relaţii profesionale cu facultăţile de profil din mai multe instituţii de învăţământ medical superior cum ar fi Institutul de Medicină nr. l ”I. M. Secenov” din Moscova, Institutul de Farmacie din Harkov, Institutul de Farmacie din Peatigorsk, contribuind la fondarea facultăţii de Farmacie a ISMC. Lui Vasile Anestiade îi aparţin şi alte iniţiative.

În anul 1970 a fost deschisă o secţie pregătitoare.

Pe măsura lărgirii Institutului de Medicină a fost finisată cu succes optimizarea procesului de studii în dependenţă de specializarea diferitelor facultăţi, inclusiv celor nou fondate. Introducerea unei roi forme de studii (IUPC) - lucrul ştiinţific al studenţilor ce le permitea de a face cunoştinţă cu principiile şi metodologia la cursurile „Introducere în specialitate”.

O importanţă deosebită V. C. Anestiade acorda nivelului lucrului metodic în instituţie, controlul asupra căruia îl efectua Consiliul Metodic Central (CMC). Recomendările şi hotărîrile CMC se discutau în cadrul consiliilor ştiinţifice a facultăţilor şi se aprobau de către rectorul Institutului.

Benefic se hotărau problemele asigurării cu cadre pedagogice, atât prin crearea condiţiilor pentru perfecţionarea cadrelor tinere în ISMC, cât şi prin trimiterea lor la doctorantură în cele mai de vază instituţii de învăţământ medicale superior în fosta Uniune.

Perfecţionarea viitorilor specialişti depinde, precum se ştie, de pregătirea ştiinţifică şi pedagogică a corpului profesoral. De aceea în cadrul institutului acestei probleme i se acorda o mare atenţie, pentru atingerea acestui scop erau folosite diverse forme şi metode, inclusiv susţinerea tezei de doctor. Prima susţinere a tezei de doctor habilitat în cadrul institutului a avut loc în anul 1965. A susţinut teza V. C. Anestiade - savant, clinician, erudit, excelent pedagog care a adus o contribuţie considerabilă în domeniul ocrotirii sănătăţii în Moldova.

Un rol important în pregătirea cadrelor de înaltă calificare îl are baza tehnico-materială, condiţiile de activitate a catedrelor, aprovizionarea cu aparataj modern.

Aceste probleme ocupau un loc important în obligaţiile rectorului. În anul 1964 s-a finisat construcţia corpusului morfologic pentru catedra de anatomie a omului şi anatomie patologică, în anul 1965 - corpusul pentru Laboratorul Central Ştiinţific, în anul 1968 - corpusul de studii pentru facultatea de farmacie. În 1970-1978 au fost alocate clădiri pentru catedrele de ştiinţe sociale, limbi străine, igiena socială şi de organizare a ocrotirii sănătăţii, farmacologie, medicină legală şi alte disciplini. Perspective largi au apărut pentru institut în legătură cu darea în exploatare a Spitalului Clinic Republican cu 1000 de paturi, unde s-au amplasat catedrele clinice de bază.

Doar în 10 ani sunt construite şi date în exploatare 6 clădiri ale căminelor studenţeşti cu 1400 de locuri, prima în fosta URSS farmacie clinico-productivă, sanatoriu-profilactoriu pentru 100 de locuri, clubul de educaţie estetică “Olimp”, continuarea ameliorării condiţiilor de odihnă la Sergheevca.

În 1972 pentru rezultate înalte în întrecerea socialistă, cu ocazia sărbătoririi a 50 ani ai URSS, Institutul de Stat de Medicină din Chişinău a fost decorat cu Diploma de onoare a CC al PCM, Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM, consiliului Miniştrilor al RSSM, ceea ce era foarte prestigios pe timpurile acelea.

Indicii lucrului benefic al colectivului condus de V. C. Anestiade au constituit pregătirea cadrelor înalt-calificate pentru ocrotirea sănătăţii în Republică.

El a organizat învăţămîntul şi educaţia a mai mult de 20 de mii medici de profil general, pediatri, igienişti, stomatologi, farmacişti. Mulţi dintre ei au devenit specialişti de calificare înaltă. Din colectivul institutului acelor timpuri făceau parte şi mulţi compatrioţi de-ai noştri, care acum activează cu succes în străinătate, ducând faima Alma Mater departe de hotarele Moldovei.

Îmbunătăţirea bazei tehnico-materiale de asemenea a ocupat un loc important în activitatea rectorului Vasile Anestiade.

A reuşit să construiască şi să dea în folosinţă Blocul de Cercetări Morfologice, Laboratorul Central de Cercetări Ştiinţifice (LCCŞ).

A lansat construcţia corpusului didactic nr. 2 în centrul medical. S-au soluţionat cu succes problemele de asigurare a instituţiei cu cadre pedagogice. În scopul îmbunătăţirii vieţii studenţilor a asigurat construcţia căminului studenţesc, a continuat amenajarea bazei de odihnă din Sergheevka.

În calitate de conducător al instituţiei Vasile Cristofor Anestiade a dat dovadă de principialitate, exigenţă, uneori şi de o asprime excesivă, ceea ce se explica prin emotivitatea lui. Cu toate acestea, totdeauna a căutat să evite situaţiile de conflict. Şi dacă interlocutorul putea să-l convingă de justeţea sa, conflictul nu apărea. Preţuia colaboratorii care îşi îndeplineau cinstit obligaţiunile de serviciu, acordau multă atenţie educaţiei studenţilor, activităţii publice şi îi stimula frecvent.

Rectorul Vasile Anestiade avea o atitudine de profundă responsabilitate şi faţă de activitatea socială. Îndeplinea funcţiile de preşedinte al Consiliului Societăţilor Medicale din Republica Moldova: de Ştiinţă (mun. Chişinău), de Patologie, de Cardiologie, de Gerontologie, cât şi de Membru al Colegiului Ministerului Sănătăţii, Membru al Executivului (mun. Chişinău), Membru al Prezidiului AŞM.

Cu ocazia jubileului de 80 ani de la naşterea academicianului Vasile Cristofor Anestiade a avut loc şedinţa comună a Consiliului Superior în problemele ştiinţei şi tehnicii al AŞM şi a senatului Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie “Nicolae Testemiţanu”, la care a fost anunţată tema: "Academicianul Vasile Anestiade - savant, profesor universitar, cetăţean”.

Preşedintele Academiei de Ştiinţe a RM G. Duca a subliniat: ”Cu numele academicianul Vasile Anestiade e corelată o întreagă epocă în dezvoltarea ştiinţei medicale moldoveneşti şi a ocrotirii sănătăţii. Dumnealui este şi unul din creatorii patobiologiei sub aspectul ei actual şi societatea îi este îndatorată pentru cunoaşterea profundă a modului cum se dezvoltă una din cele mai răspândite maladii ale omului contemporan - ateroscleroza.”

Academicianul I. I. Ababii de asemenea a apreciat înalt activitatea domnului Anestiade: “Prin activitatea sa organizatorică şi ştiinţifică mulţi ani în postul de rector al Institutului de Medicină Domnia sa a contribuit la faptul că acesta a devenit unul dintre cele mai prestigioase în spaţiul postsovietic. Funcţia de director al Centrului de Patologie şi Patobiologie al A.Ş. a Moldovei, rezultatele activităţii sociale, publicarea a peste 700 de articole ştiinţifice permite a-l numi pe academicianul Vasile Anestiade Om cu literă mare în lumea ştiinţei şi medicinei.”

Comentariile sunt de prisos. Realizările înalte în domeniul pedagogic şi ştiinţific ale domnului Vasile Cristofor Anestiade au fost distinse cu Premiul de Stat al Republicii Moldova, ordinele Insigna de Onoare, Prietenia Popoarelor, Gloria Muncii, două ordine Drapelul Roşu de Muncă, Ordinul Republicii, Golden Fortune of International Academic Rating of Popularity, Medalia Geografică Cinstea, Slava, Munca de Categoria a IV-a, medalia N. I. Vavilov, medalia Dimitrie Cantemir şi medalia “60 ani ai AŞM”.

Merită atenţie şi faptul că toţi membrii familiei Anestiade au absolvit Alma Mater şi au realizat succese pe tărîmul ştiinţific: soţia Zinaida a devenit doctor habilitat în medicină, profesor, şef al catedrei Endocrinologie, feciorul Vasile a susţinut teza de doctor în medicină.

(Marc Ştemberg)

(Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 52-60.)

In constanti labore spes: Vasile Anestiade

(70 ani de la naştere)

Academicianul V. Anestiade este unanim recunoscut ca unul din pilonii ştiinţei naţionale şi nu numai. Beneficiind de o documentare vastă şi erudită, Domnia sa realizează numeroase invenţii rezultate dintr-o reflecţie şi o muncă sistematică, astfel întruchipând prin propria-i personalitate cele mai înalte virtuţi şi aspiraţii ale oamenilor de ştiinţă din ţară. Dotat şi generos, ***ingenium praecox*** V. Anestiade de-a lungul anilor demonstrează un înalt potenţial intelectual, erudiţie, spirit de sacrificiu şi altruism deosebit. Demn de consemnat că în mod implicit aceste particularităţi de caracter îi permit savantului V. Anestiade să se manifeste încă din anii 60 ai secolului trecut ca personalitate marcantă, ca fire dinamică, neobosită, în care germinau idei şi proiecte necesare societăţii noastre.

Îşi cucereşte un frumos nume şi o imensă recunoaştere atât în ţară, cât şi peste hotarele ei, datorită predilecţiei pentru creativitate şi pentru generarea noilor idei, opţiuni, principii şi teorii. E firesc ca preocupările şi investigaţiile care în fond şi formează activitatea cotidiană a academicianului V. Anestiade să ateste o cunoaştere nemediată a mai multor limbi modern e, a psihologiei şi filozofiei.

În aceeaşi ordine de idei nu putem valida veridicitatea verdictelor subiective, unilaterale şi riguroase, urmate de destituirea ofensatoare din funcţia de rector al Institutului de Medicină, prin dispoziţia fostului comitet central al P.C. din R.M. care, in corpore, n-a avut capacitatea de a-1 face să derogheze de la principiile sale. Abolirea acestui ordin ruşinos se realizează mai târziu prin angajarea independentă în cadrul Institutului de Fiziologie al A.Ş.M., unde neobositul V. Anestiade continuă să-şi fructifice ideile şi teoriile în domeniul biomedicinei şi a biopatologiei.

Aptitudinea eminentă de om de ştiinţă, organizator şi administrator chibzuit, este demonstrată cu pregnanţă de însuşi faptul că V. Anestiade, timp de 23 de ani, adică aproape un sfert de secol, se află în fruntea Institutului de Medicină, lucrul acesta fiind precedat de alţi 3 ani pe parcursul cărora ocupă funcţia de prorector al aceleiaşi instituţii.

A declara că în perioada activităţii în cadrul Institutului de Medicină (1961-1986), savantul s-a manifestat ca un organizator şi un conducător iscusit, înseamnă a spune prea puţin, de aceea considerăm că această afirmaţie simptomatică reclamă precizări şi elucidări suplimentare.

Drept testimoniu corolar al acestei exegeze se prezintă în mod explicit următoarele momente cardinale din biografia academicianului V. Anestiade. Aşadar, pe parcursul mai multor ani pregăteşte generaţii de specialişti în domeniul medicinei, contribuind astfel în mod decisiv la dezvoltarea ocrotirii sănătăţii, la formarea patrimoniului Institutului de Medicină, precum şi la dezvoltarea ştiinţei medicale în general.

Tendinţa creării unui corp didactic bine instruit reprezintă, de fapt, principiul director al căutărilor turnante cotidiene ale academicianului V. Anestiade. De aceea punctul de pornire în realizarea acestor perspective constituie invitaţia, din iniţiativa aceluiaşi neobosit V. Anestiade, a zeci de profesori, specialişti de peste hotarele ţării în vederea instruirii viitoarelor cadre medicale, de asemenea delegarea în cadrul programului menţionat a unui număr considerabil de doctoranzi, aproximativ 200, în centrele ştiinţifice care mai târziu formează profesoratul Institutului de Medicină. Decelăm în acest sens o altă zonă, în solul căreia îşi ancorează căutările ce se circumscriu perfect în cercul de programe şi de necunoscute, pe care le rezolvă excepţional V. Anestiade - inaugurează noi facultăţi şi catedre, ia măsuri considerabile privind îmbunătăţirea procesului didactic, introduce forme şi metode de pregătire a cadrelor medicale.

Datorită acestei laborioase activităţi organizatorice desfăşurate de V. Anestiade, Institutul de Medicină, în prezent Universitatea de Medicină şi Farmacie “Nicolae Testimiţeanu”, devine una din cele mai prestigioase centre medicale modeme din fosta Uniune Sovietică.

Pentru a fi mai relevanţi în privinţa complexei personalităţi a academicianului V. Anestiade, reflectăm doar unele evenimente şi repere, care au menirea de a ne crea o concepţie bine determinată şi a elucida în acelaşi timp valenţa proeminentă a conaţionalului nostru.

Ilustrând, din această perspectivă, scopul propus, remarcăm că V. Anestiade este descendent dintr-o familie de intelectuali cu vechi tradiţii din părţile Teleneştilor şi anume din Sărăteni. Debutează în calitate de profesor, evenimentul dat se atestă în perioada când juvenilul licean V. Anestiade, în vârstă de numai 16 ani, se încadrează în corpul didactic al şcolii din Teleneşti.

Anul 1946 reprezintă anul de cotitură radicală în viaţa lui V. Anestiade, când acesta îşi leagă destinul de Institutul de Stat de Medicină, unde parcurge calea de la student până la funcţia de rector. Se mai manifestă şi în calitate de tutelar al Catedrei de Patologie a aceleiaşi instituţii şi ca preşedinte al Consiliului rectorilor din republică.

Inteligent, perseverent şi creativ - probabil că acestea sunt cele mai indicate calificative caracteristice pentru întreaga activitate ştiinţifică desfăşurată de academicianul V. Anestiade. Susţine teza de doctor în 1955, iar peste 8 ani - pe cea de doctor habilitat în medicină. începând cu anii ’60 ai secolului XX, V. Anestiade devine unul dintre cei mai cunoscuţi savanţi din domeniul patologiei datorită lucrărilor şi investigaţiilor multilaterale şi fundamentale elaborate în baza utilizării unor metode originale.

În 1977 V. Anestiade, împreună cu membrii colectivului condus de Domnia sa, a fost distins cu Premiul de Stat al R. M. în domeniul ştiinţei şi tehnicii. Ar fi probabil o eroare dacă am contesta aportul lui V. Anestiade la salvarea monumentului de artă şi cultură - Mănăstirea Hâncu. Anume el este cel care la 14 iunie 1978 solicită dispoziţia Consiliului de Miniştri al R.S.S.M., conform căreia Mănăstirea Hâncu a fost trecută sub ocrotirea Institutului de Medicină, salvând-o astfel de totală ruinare, iar ulterior contribuind cu mijloace concrete la restaurarea ei.

În procesul investigaţiilor ştiinţifice fundamentale academicianul V. Anestiade a argumentat şi a elaborat noi concepţii şi principii, a introdus în patologie noi noţiuni. Deoarece expunerea şi conştientizarea acestora presupune posedarea unui areal de cunoştinţe speciale, e firesc să le remarcăm numai pe acelea care au fost elaborate doar în ultimii 10 ani.

În strălucita sa carieră ştiinţifică academicianul V. Anestiade a atacat cele mai variate domenii ale medicinei. Împreună cu colaboratorii săi a adus contribuţii majore la dezvoltarea patologiei, patobiologiei şi gerontologiei.

În palmaresul realizărilor sale se încadrează şi pionieratul în descrierea fenomenelor “injury”, care se exprimă prin leziuni funcţional-structurale la nivel molecular, celular şi tisular şi “sublethal injury”, care manifestă incontestabil rolul determinant în alterarea funcţional-structurală a substratului arterial, definitivând mecanismele aterogenezei. El a demonstrat că fenomenele “injury”, “agind” şi “preaterosclerosis” în aparenţa, dezvoltarea şi consecinţele aterogenezei, prezintă esenţa patobiologiei acestei suferinţe umane de vastă răspândire. A fost determinat rolul precoce al factorilor decisivi în regresul aterosclerozei.

Investigaţiile originale non-invazive computerizate ale angiopatiilor, efectuate în comun cu fiul său V. Anestiade, au permis a perfecţiona diagnosticul precoce, contribuind substanţial la eficienţa tratamentului oportun.

Studiul morfologic al infarctului miocar dial şi al criteriilor forensice, prezentat la diferite congrese mondiale, a contribuit la perfecţionarea depistării elementelor celular-tisulare lezate, anterior neobservate, precum şi la aprecierea gradului de intensitate al alterării miocardului.

Această operă ştiinţifică s-a integrat fundamental în disciplina modernă “forensic pathology” şi se bucură de o largă apreciere în toată lumea.

Traducând în viaţă aceste concepţii şi rezultate ştiinţifice, savantul V. Anestiade participă cu rapoarte la diverse simpozioane mondiale în domeniile aterogenezei, gerontologiei, patologiei. De menţionat că, împreună cu discipolii săi, a scris 10 monografii. Numeroase articole ştiinţifice ale eruditului cercetător au fost publicate în reviste prestigioase din Paris, Moscova, Londra, Berlin, Kiev, Tokio, Washington, Bucureşti etc. În semn de recunoştinţă faţă de aportul academicianului V. Anestiade la dezvoltarea biomedicinei, acesta este ales membru de onoare a numeroase academii de ştiinţe şi societăţi ştiinţifice mondiale.

Spirit realist, anticipă tendinţele altor savanţi, conştientizând că ştiinţa trebuie să fie internaţionalizată, şi întreprinde eforturi de a colabora intens cu mai multe centre ştiinţifice prestigioase atât din ţară, cât şi de peste hotare.

Una din virtuţile caracteristice ale academicianului V. Anestiade este, desigur, aspiraţia sa privind supravieţuirea spiritului poporului prin competenţă, ştiinţă, fertilitate spirituală. Orizontul social al activităţii sale este destul de larg. El deţine o poziţie socială principială ca un adevărat patriot al plaiului şi neamului nostru, îndrăgostit de cultura, limba şi istoria lui, altoind încontinuu această dragoste generaţiei tinere. E o onoare pentru poporul nostru să aibă o personalitate de talia academicianului Vasile Anestiade.

(Tudor Furdui, Dumitru Matcovschi, Boris Matienco, Gheorghe Paladi, Ion Ababii, Ieremia Zota, Nicolae Dabija)

(Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 128-130.)

FILE DE ALBUM

Laureaţi ai Premiului de Stat al RSSM în domeniul ştiinţei (anul 1978): Profesorul V. C. Anestiadi, asistenţii universitari: E. G. Zota, S. P. Russu[1]

Şeful Catedrei de anatomie patologică V. C. Anestiadi la şedinţa catedrei[2]

[1] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 101.*

[2] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. P. 101.*

Colectivul IMSC în timpul demonstrației festive
(al doilea din stânga, Rectorul, Academicianul V. C. Anestiadi)[3]

De la stânga la dreapta, în rândul I: G. Manea, V. Covaliu, A. Crîlov, V. Anestiadi, V. Golovin, Gh. Baciu, V. Niguleanu; în rândul II: A. Juc, P. Galețchi, P. Lazur, M. Casian, C. Polihovici, V. Balan, Ie. Zota, A. Zbanț, V. Nichitin[4]

---

[3] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 102.*

[4] https://repository.usmf.md/bitstream/20.500.12710/13219/1/Vasile_Anestiade_felicitare.pdf

Ademicianul V. Anestiadi într-o conversaţie despre problemele ştiinţei cu profesorul F. I. Gheorghiţă[5]

Preşedintele Academiei de Ştiinţe a Moldovei Gheorghe Duca la jubileul Academicianului V. C. Anestiadi[6]

[5] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 104.*

[6] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. P. 105.*

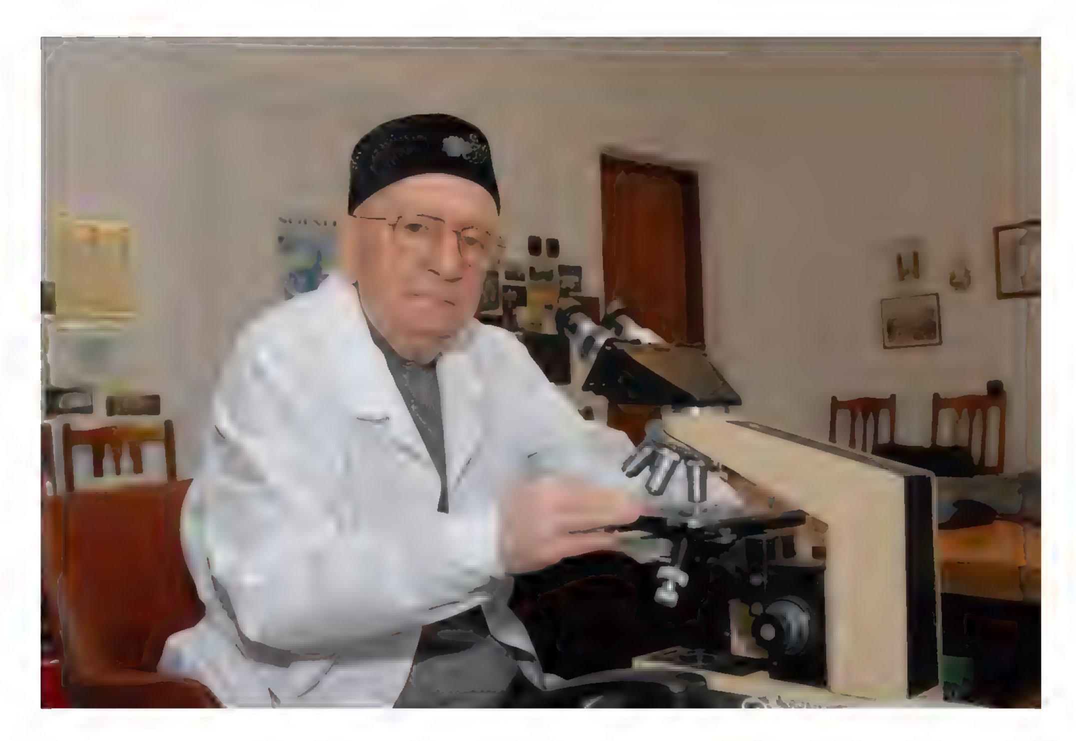
Academicianul I. I. Ababii la şedinţa jubiliară a lui V. Anestiadi[7]

Prezidiumul şedinţei comune a Sovietului Suprem al Academiei de Ştiinţe a Moldovei şi Senatului USMF „Nicolae Testemiţanu" în vederea dezvoltării tehnologice, consacrată jubileului de 80 de ani ai Academicianului V. Anestiadi[8]

[7] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 105.*

[8] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 104.*

Academicianul V. Anestiadi efectuând un studiu microscopic al preparatelor histologice[9]

Vasile Anestiadi şi Victor Zota la Montreal, Canada,
la Congresul Centenar Internaţional al Academiei de Patologie, 2006[10]

[9] *Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 103.*

[10] https://repository.usmf.md/bitstream/20.500.12710/13219/1/Vasile_Anestiade_felicitare.pdf

Monografii ale autorului Vasile Anestiadi

Partea II

BIBLIOGRAFIE

Teze de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe medicale

1954

1. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферическом отделе соматической нервной системы при первичном туберкулезе : дис. … канд. мед. наук / Кишиневский гос. мед. ин-т., Кафедра патологической анатомии. – Кишинев, 1954.

1963

2. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза : (исследование с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного и гистохимического анализа) : дис. … д-ра мед. наук. – Кишинев, 1963.

Monografii

3. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз артерий : (ультрафиолетовое фотографирование, люминесцентный и гистохимический анализ). – Кишинев : Картя Молдовеняскэ. - 1967. – 160 с.

4. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз и эластика артерий. Ультрафиолетовое фотографирование, люминесцентный, гистохимический и иммуногистохимический анализы / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота. – Кишинев : Картя молдовеняскэ, 1970. – 60 с.

5. **Анестиади, В. Х.** Энзимы артерий и атеросклероз / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу. – Кишинев : Штиинца, 1973. – 132 с.

6. **Анестиади, В. Х.** Морфогенез атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 323 с.

7. **Анестиади, В. Х.** Ультраструктурные основы атеросклероза артерий : атлас электронограмм / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев. – Кишинев : Штиинца, 1983. – 280 с.

8. **Анестиади, В. Х.** Начинающийся атеросклероз = Incipient atherosclerosis / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота. – Кишинев : Штиинца, 1991. – 229 с.

9. **Анестиади, В. Х.** Поврежденный кардиомиоцит / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган, И. Т. Ципле. – Кишинев : Штиинца, 1991. – 66 с.

10. Нагорнев, В. А. Атерогенез и иммунное воспаление / В. А. Нагорнев, **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зота. – Chişinău : Tipografia Centrală, 1997. – 224 p.

11. **Анестиади, В. Х**. Атерогенез : (Аспекты патобиологии) / В. Х. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. – Chişinău : Tipografia Centrală, 2001. – 330 p.

12. **Анестиади, В. Х.** Патоморфоз атеросклероза : (иммуноаспекты) / В. Анестиади, В. Нагорнев, Е. Зота. – Кишинев : Центральная Типография, 2008. – 320 с.

Articole ştiinţifice

1953

13. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения периферического отдела соматической нервной системы при первичном туберкулезе // Вторая научная конференция молодых ученых КГМИ, нояб. 1953 : тез. докл. / Кишиневский гос. мед. ин-т ; отв. ред. проф. В. М. Чернов. – Кишинев, 1953. – С. 74.

1955

14. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферической нервной системе при туберкулезе // Первая научная конференция, май 1955 г. : тез. докл. / Бендерское мед. училище ; отв. за вып. В. Я. Негреску. – Бендеры, 1955. – С. 20-21.

1956

15. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферической нервной системе при экспериментальном туберкулезе // Четырнадцатая научная сессия по итогам работ за 1955 год, апр. 1956 : тез. докл. / Кишиневский гос. мед. ин-т. – Кишинев, 1956. – С. 25-26.

16. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения в периферическом отделе соматической нервной системы при первичном туберкулезе // Труды Кишиневского гос. мед. ин-та / ред. кол.: проф. Н. Т. Старостенко (отв. ред.) и др. – Кишинев, 1956. – Т. 5. – С. 93-98.

1958

17. **Anestiadi, V.** Studiul structurilor canceroase în luminescenţă / V. Anestiadi, N. Grigorieva // Păzirea sănătăţii. – 1958. – Nr. 2. – P. 57-59. - Cu caractere chirilice.

18. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-микроскопической характеристике раковых структур // Тезисы докладов 16-й очередной научной сессии Кишиневского гос. мед. ин-та, март 1958 / ред. проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1958. – С. 48.

19. **Анестиади, В. Х.** Морфологические изменения периферической нервной системы при экспериментальном туберкулезе и вакцинации БЦЖ // Проблемы туберкулеза. – 1958. – № 7. – С. 99-103.

20. Горделадзе, А. С. Изменения периферических соматических нервов / А. С. Горделадзе, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе : (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии ; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1958. – С. 91-123.

21. Горделадзе, А. С. Морфологические изменения периферических соматических нервов / А. С. Горделадзе, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе : (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии ; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1958. – С. 163-168.

22. Крылов, А. П. Изменения нервной системы при вакцинации BCG (БЦЖ) / А. П. Крылов, **В. Х. Анестиади** // Патоморфология нервной системы при туберкулезе : (сб. работ, выполненных под рук. проф. Ф. Е. Агейченко) / Кишиневский гос. мед. ин-т, каф. патологической анатомии ; ред. проф. В. И. Пузик. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1958. – С. 191-203.

1959

23. **Anestiadi, V.** Anatomia patologică a dermatomiozitei // Păzirea sănătăţii. - 1959. – Nr. 5. – P. 47-50. - Cu caractere chirilice.

24. **Anestiadi, V.** Caracteristica luminescento-histochimică a epiteliomului // Păzirea sănătăţii. - 1959. – Nr. 3. – P. 26-28. - Cu caractere chirilice.

25. **Anestiadi, V.** Skin cancer in the light of luminescence and histochemical studies // Neoplasma (Bratislava). – 1959. – Vol. 6, no 4. – P. 404-408.

26. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-гистохимической характеристике рака кожи // Тезисы докладов 17-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1958 год. Март 1959 / отв. ред.: проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1959. – С. 24-25.

27. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-гистохимической характеристике рака кожи // 2-ая Республиканская конференция онкологов и 3-я Республиканская конференция рентгенологов и радиологов МССР совместно с выездной сессией Института онкологии АМН СССР и Государственного научно-исследовательского Рентгено-радиологического института Министерства здравоохранения РСФСР, 23-25 сент. 1959 г. : тез. докл. – Кишинев, 1959. – С. 88-90.

28. **Анестиади, В. Х.** Люминесцентно-микроскопические изменения в клетках слизистой оболочки тонкой кишки и в клетках печени при острой кишечной непроходимости // Тезисы докладов 17-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1958 год., март 1959 / отв. ред.: проф. В. В. Куприянов. – Кишинев, 1959. – С. 39-40.

29. **Анестиади, В. Х.** Рак кожи в свете люминесцентно-микроскопического анализа // Труды 7-го совещания по люминесценции. – Минск, 1959. – С. 74-76.

1960

30. **Anestiadi, V.** Modificările morfologice ale sistemului nervos vegetativ în cancerul pulmonar // Păzirea sănătăţii. –1960. – Nr. 4. – P. 18-21. - Cu caractere chirilice.

31. **Анестиади, В. Х.** О люминесцентной характеристике атеросклероза // Тезисы докладов 18-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам

научно-исследовательской работы за 1959 год., май 1960 г. / отв. ред. Е. П. Кучинский. – Кишинев, 1960. – С. 3-4.

32. **Анестиади, В. Х.** О применении люминесцентной микроскопии в диагностике рака кожи // Новые методы диагностики и лечения : [сб. ст.] / редкол.: Н. Л. Гладыревский (отв. ред.) и др. – Кишинев : Штиинца, 1960. – (Труды Кишиневского гос. мед. ин-та ; Т. XIII). – С. 41-45.

1961

33. **Anestiadi, V.** Caracteristicile luminescente ale aterosclerozei // Morfologie normală şi patologică. – 1961. - Nr. 2. – P. 119-124.

34. **Anestiadi, V.** Modificările peretelui aortal şi arterial în stadiile precoce ale aterosclerozei // Păzirea sănătăţii. – 1961. – Nr. 6. – P. 25-30. - Cu caractere chirilice.

35. **Анестиади, В. Х.** Изменения в переживающих элементах коры головного мозга при гипоксии, установленные с помощью люминесцентной микроскопии : (эксперим. исслед.) / **В. Х. Анестиади,** А. А. Аксельрод // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 77-78.

36. **Анестиади, В. Х.** Изменения стенки аорты и артерий при самых ранних стадиях атеросклероза // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 4-6.

37. **Анестиади, В. Х.** К люминесцентно-микроскопической характеристике рака кожи // Сборник докладов на 2-ой республиканской конференции онкологов и 3-й республиканской конференции рентгенологов и радиологов МССР / Молдавский науч.-исслед. ин-т онкологии ; редкол.: П. П. Хохлов (ред.) и др. – Кишинев : Изд-во сел.-хоз. лит. МСХ МССР, 1961. – С. 30-33.

38. **Анестиади, В. Х.** К методике люминесцентного и гистохимического исследования ранних форм атеросклероза // Тезисы докладов 19-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1960 год / отв. ред. А. Н. Молохов. – Кишинев, 1961. – С. 28-30.

39. **Анестиади, В. Х.** О применении ультрафиолетового люминесцентного и гистохимического анализа для изучения атеросклероза // Доклады 1-ой республиканской научной конференции патологоанатомов Молдавской ССР, 3-5 окт. 1961 г. : (тез.). – Кишинев, 1961. – С. 73-75.

40. **Анестиади, В. Х.** О работе Молдавского республиканского научного общества патологоанатомов за 1956-1960 гг. / В. Х. Анестиади, И. А. Яковлева // Архив патологии. – 1961. – № 4. – С. 91-92.

41. **Анестиади, В. Х.** Об использовании ультрафиолетовых лучей для изучения атеросклероза // Тезисы докладов 19-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1960 год / отв. ред. А. Н. Молохов. – Кишинев, 1961 – С. 27-28.

1962

42. **Anestiadi, V.** Caracteristicile macroscopice-luminescente ale aortei şi arterelor în stadiile incipiente ale aterosclerozei // Păzirea sănătăţii. – 1962. – Nr. 4. – P. 32-35. - Cu caractere chirilice.

43. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз в свете ультрафиолетового, люминесцентного и гистохимического анализа // Конф. по проблеме атеросклероза, Ленинград, 21-26 мая [1962 г.] : тез. докл. – Ленинград, 1962. – С. 6-7.

44. **Анестиади, В. Х.** К методике люминесцентного анализа атеросклероза // Архив патологии. – 1962. – Т. 24, вып. 2. – С. 33-37.

45. **Анестиади, В. Х.** К морфологии и гистохимии начинающегося атеросклероза // Доклады 20-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1961 год, май 1962 г. : (тез. и автореф.). – Кишинев, 1962. – С. 25-27.

46. **Анестиади, В. Х**. О некоторых гистохимических изменениях стенок артерий при ранних стадиях атеросклероза // Материалы 4-й Респ. конф. патологоанатомов : (29 июня – 2 июля 1962 г.) : тез. докл. – Каунас, 1962. – С. 9-11.

47. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза // Архив патологии. – 1962. – Т. 24, вып. 7. – С. 26-29.

48. **Анестиади, В. Х.** Первая Республиканская научная конференция патологоанатомов Молдавской ССР / В. Х. Анестиади, И. А. Яковлева // Архив патологии. – 1962. – Т. 24, вып. 3. – С. 85-88.

1963

49. **Anestiadi, V.** Fluorescence microscopic study of atherosclerosis // Federation Proceedings. – 1963. - Suppl. 22. – P. 462-465.

50. **Anestiadi, V.** Changes in aorta and arteries at early stages of atherosclerosis // Federation Proceedings. – 1963. - Suppl. 22. – P. 1147-1149.

51. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз в свете люминесцентного, ультрафиолетового и гистохимического анализа // Труды / Ин-т клинической и экспериментальной кардиологии им. М. Д. Цинамдзгваришвили. – Т. 8 : Материалы 7-й науч. расшир. сес. ин-та по проблемам сердечно-сосудистой патологии. – Тбилиси, 1963. – С. 141-146.

52. **Анестиади, В. Х.** Люминесцентная характеристика атеросклероза // Труды Кардиологической конф. на Кавказских Минеральных водах. – Ставрополь, 1963. – Вып. 1. – С. 160-162.

53. **Анестиади, В. Х.** О начинающемся атеросклерозе аорты и артерий : (исслед. в ультрафиолетовом свете) // Труды / Ин-т экспериментальной морфологии им. А. Н. Натиашвили. – Т. 11. Посвящ. 70-летию со дня рождения и 45-летию науч., пед.

и общественной деятельности акад. АН ГССР, В. К. Жгенти. – Тбилиси, 1963. – С. 61-64.

54. **Анестиади, В. Х.** Об изменениях аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза : (исслед. с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного и гистохимического анализа) // Доклады 21-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1962 год. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1963. – С. 36-38.

1964

55. **Anestiadi, V.** Contribuţii la caracteristica unor neoformaţiuni maligne ale pielii în lumina analizei ultraviolete, luminescente şi histochimice // Păzirea sănătăţii. – 1964. – Nr. 2. – P. 31-34. - Cu caractere chirilice.

56. **Анестиади, В. Х.** Изменения аорты и артерий при возникновении атеросклероза, выявленные с помощью некоторых физических и гистохимических методов // Материалы 3-й конф. патологоанатомов Латвии. – Рига, 1964. – С. 105-108.

57. **Анестиади, В. Х.** Изменения аорты и артерий при ранних стадиях атеросклероза // Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964 – С. 5-13.

58. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Материалы Первой науч.–практ. конф. патологоанатомов Узбекистана, Ташкент, 7-8-9 марта 1964 г. – Ташкент, 1964. – С. 38-40.

59. **Анестиади, В. Х.** О начинающемся атеросклерозе аорты и артерий : исследование в ультрафиолетовом свете // Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964. – С. 160-163.

1965

60. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Атеросклероз : материалы конф., посвящ. 80-летию со дня рожд. акад. Н. Н. Аничкова. – Ленинград. – С. 28-29.

61. **Анестиади, В. Х.** О начальных стадиях атеросклероза артерий // Вопросы морфологии некоторых заболеваний в Узбекистане: материалы Первой науч.–практ. конференции патологоанатомов Узбекистана, 7-9 марта 1964 г. – Ташкент, 1965. – С. 34-39.

62. **Анестиади, В. Х.** О ранних стадиях атеросклероза // 4-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, 20-24 сент. 1965 г. : (тез.). – Кищинев, 1965. – С. 6-7.

1966

63. **Anestiadi, V.** Contributions à l'analyse ultra-violette, fluorescente et histochimique des néoformations malignes de la peau // Arch. de l'Union med. Balkanique. – 1966. – Vol. 4, no 4/5. – P. 451-454.

64. **Анестиади, В. Х.** К ультрафиолетовой флюоресцентно-гистохимической характеристике новообразований кожи // Доклады 24-й очередной научной сессии Кишиневского мед. ин-та по итогам научно-исследовательской работы за 1965 год. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1966. – С. 11-12.

65. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии артерий при возникновении гипертонической болезни и атеросклероза / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Гипертония большого и малого круга кровообращения : тез. докл. 1-го Всесоюзного съезда кардиологов. – Москва, 1966. – С. 4-6.

1967

66. **Anestiadi, V.** L'élastique arterielle dans l'athérosclerose // Arch. de l'Union Med. Balkanique. – 1967. – Vol. 5, no 4/5. – P. 460-463.

67. **Анестиади, В. Х.** О ранних стадиях атеросклероза // Труды 4-го Всесоюзного съезда патологоанатомов. Проблемы атеросклероза и сердечно-сосудистой патологии, 20-24 сент. 1965 г., Кишинев. – Москва : Медицина, 1967. – С. 16-18.

1968

68. **Анестиади, В. Х.** О гистоэнзимологической характеристике гидролитических ферментов артерий при начинающемся атеросклерозе / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 8. – С. 17-21.

69. **Анестиади, В. Х.** О морфологии начальных стадий атеросклероза // Актуальные вопросы патологии. – 1968. – С. 110-115. – (Труды / 1-й Московский мед. ин-т; т. 63).

70. **Анестиади, В. Х.** О некоторых физико-химических особенностях эластических структур артерий / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Закономерности клеточной дифференцировки производных мезенхимы : материалы 1-го симп. / АН УССР, отд-ние общ. биологии, ин-т зоологии, отд-ние цитологии и гистогенеза. – Киев, 1968. – С. 12-14.

71. **Анестиади, В. Х.** О работе Молдавского республиканского научного общества патологоанатомов за 1967 г. / В. Х. Анестиади, Г. И. Чернокану // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 9. – С. 76.

72. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии ранних ишемических изменений сердца / В. Х. Анестиади, А. Н. Банару // Кардиология. – 1968. – Т. 8, № 5. – С. 11-14.

73. **Анестиади, В. Х.** Спектрофотометрическая и люминесцентно-гистохимическая характеристика эластики артерий / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Архив патологии. – 1968. – Т. 30, № 11. – С. 19-21.

1969

74. **Anestiadi, V.** Considérations sur les caractères histoenzymologiques des enzymes hydrolytiques de la paroi des artères au stade initiale de l'athérosclerose / V. Anestiadi, S. Roussou // Annales d'anatomie pathologique (Paris). – 1969. – No 3. – P. 267-274.

75. **Anestiadi, V.** The functional arterial morphology at the arising of the hypertonic disease // Cardiovascular Research. – London, 1969. – P. 327-330.

76. **Anestiadi, V.** Über die Auflösung von Lipoiden und Eiweißsubstanzen in der Arterienwand dei Atherosklerose // Sonderdruck aus Verhandlungen der Deuschen Gesellschaft für Pathologie. – Stuttgart, 1969. – S. 126-128.

77. **Анестиади, В. Х.** Основное вещество артерий в старческом возрасте // Старение и физиологические системы организма : труды 2-й Всесоюзной конф. геронтологов и гериатров, 9-11 дек. 1969 г. – Киев, 1969. – С. 188-190.

78. **Анестиади, В. Х.** Состояние некоторых гидролитических ферментов сосудистой стенки при атеросклерозе у человека / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Кардиология. – 1969. – Т. 9, № 2. – С. 45-49.

79. Струков, А. И. 53-й Съезд немецких патологов : (Майнц (ФРГ), май 1969 г.) / А. И. Струков, **В. Х. Анестиади** // Архив патологии. – 1969. – Т. 31, № 10. – С. 92-94.

1970

80. **Анестиади, В. Х.** Кафедра патологической анатомии Кишиневского медицинского института // Архив патологии. – 1970. – Т. 32, № 8. – С. 78-80.

81. **Анестиади, В. Х.** Кишиневский государственный медицинский институт – центр подготовки сельских врачей // Материалы 1-го съезда сельских врачей Молдавской ССР (18-19 июня 1970 г.). – Кишинев : Изд-во ЦК КП Молдавии, 1970. – С. 20-21.

1971

82. **Анестиади, В. Х.** О структурно-функциональных сдвигах в миокарде человека при гипоксии / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Энзимы при коронарной болезни сердца. Хирургическое лечение коронарной болезни сердца : материалы пленума правления ВНКО, 24-25 сент. 1971 г. – Кишинев : Картя молдовеняскэ, 1971. – С. 4-5.

83. **Анестиади, В. Х.** О физико-химических и ультраструктурных сдвигах в эластике артерий при возникновении гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Артериальная гипертония и недостаточность сердца : материалы юбилейной науч. конф. Ин-та клинической и экспериментальной кардиологии им. М. Д. Цинамзгвалишвили. – Тбилиси, 1971. – С. 16-18.

84. **Анестиади, В. Х.** Об иммуногистохимической характеристике тромбопластина и β-липопротеидов аорты человека при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, П. Ф. Ионесий // Архив патологии. – 1971. – № 9. – С. 53-56.

85. **Анестиади, В. Х.** Эластика артерий при возникновении атеросклероза и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Материалы 5-го Всесоюзного съезда патологоанатомов (Ереван, 12-15 окт., 1971 г.). – Москва, 1971. – С. 74-75.

1972

86. **Anestiadi, V.** L'élastique des artères dans les stades précoces de l'atherosclérose et de la maladie hypertensive / V. Anestiadi, E. Zota // Annales d'anatomie pathologique (Paris). –1972. – Vol. 17, no 1. – P. 53-58.

87. **Анестиади, В. Х.** Атеросклероз артерий и возраст // 9-й Международный конгр. Геронтологов, Киев, 2-7 июля 1972 г. : тез. докл. – Киев, 1972. – Т. 3 : Секционные заседания. – С. 8.

1973

88. **Анестиади, В. Х.** О морфо-функциональной характеристике миокарда при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Материалы респ. конф. патологоанатомов Литовской ССР. Вопросы сердечно-сосудистой патологии и эндокринологии, Каунас, 4-5 окт., 1973 г. – Каунас, 1973. – С. 12-13.

89. **Анестиади, В. Х.** О структурно-функциональных изменениях миокарда человека при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Кардиология. – 1973. – Т. 13, № 6. – С. 28-32.

90. **Анестиади, В. Х.** Структурно-функциональные сдвиги в миокарде при ишемической болезни сердца // Ишемическая болезнь сердца : 2-й Всесоюзный съезд кардиологов, 26-30 июня 1973 г. : тез. докл. – Москва, 1973. – Т. 1. – С. 52-53.

1974

91. **Anestiadi, V.** Dezvoltarea ştiinţei medicale în RSS Moldovenească // Ocrotirea sănătăţii. – Nr. 2. – P. 8-12. – Cu caractere chirilice.

92. **Anestiadi, V.** Medicină / V. Anestiadi, E. Popuşoi, G. Cernocanu // Enciclopedia sovietică moldovenească : în 8 vol. – Vol. 4. – Chişinău. – P. 275-276. – Cu caractere chirilice.

93. **Анестиади, В. Х.** Гистоэнзимология проводящей системы сердца / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // Кардиология. – 1974. – Т. 14, № 8. – С. 100-104.

94. **Анестиади, В. Х.** О гистоэнзимологии артерий сердца / В. Х. Анестиади, И. М. Шептелич // Геронтология и гериатрия : ежегодник 1973 г. : Фармакотерапия заболеваний сердечно-сосудистой системы в пожилом и старческом возрасте. – Киев, 1974. – С. 16-17.

95. **Анестиади, В. Х.** Развитие медицинской науки в Молдавской ССР // Здравоохранение. –1974. – № 2. – С. 8-12.

1975

96. **Анестиади, В. Х.** Функциональная морфология миокарда при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу // Кардиология. – 1975. – № 10. – С. 30-33.

97. **Анестиади, В. Х.** Эластин артерий при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Архив патологии. – 1975. – Т. 37, № 7. – С. 12-18.

1976

98. **Анестиади, В. Х.** Лизосомы миокарда человека при сердечной недостаточности / В. Х. Анестиади, С. П. Руссу, И. Т. Ципле // Структура и функция лизосом : тез. докл. Международный симп., Москва, 30 нояб. - 2 дек. 1976. – Москва, 1976. – С. 27-28.

99. **Анестиади, В. Х.** О динамике структурных изменений миокарда при ишемической болезни сердца / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Современные проблемы кардиологии (Артериальная гипертония, атеросклероз и ишемическая болезнь сердца, пороки сердца и недостаточность кровообращения) : материалы науч. конф., Тбилиси, 14-18 сент. 1976 г. – Тбилиси, 1976. – С. 179-181.

100. **Анестиади, В. Х.** Об иммуноморфологии и коагулологии атеросклероза артерий при старении // 3-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Киев, 1-4 июня 1976 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1976. – С. 43.

101. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция «интактного» миокарда человека при инфаркте / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Ультраструктура сердечно-сосудистой системы в норме и патологии : материалы симп. – Тбилиси, 1976. – С. 7-9.

1977

102. **Анестиади, В. Х.** О функциональной морфологии микроваскулярной системы головного мозга при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, А. А. Карданюк // О проблемах микроциркуляции (функция и структура) : тез. 2-й Всесоюзной конф. – Москва, 1977. – С. 135-136.

103. **Анестиади, В. Х.** Эластика, эластин и энзимы артерий при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // 6-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, 26-30 сент. 1977 г., Иваново : (тез. докл.) – Москва, 1977. – С. 73.

1978

104. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция миокарда человека вне зон инфаркта / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле // Ишемическая болезнь сердца, некоронарогенные поражения миокарда, актуальные проблемы кардиохимии : 1-й съезд кардиологов Украинской ССР (18-20 окт. 1978) : тез. докл. – Киев, 1978. – С. 10.

1979

105. **Анестиади, В. Х.** Структурно-метаболические основы нарушений проводимости при остром инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // 3-й Всесоюзный съезд кардиологов. Организация борьбы с сердечно-сосудистыми заболеваниями в СССР. Сердечная недостаточность. Нарушения ритма сердца и проводимости : тез. докл., Москва, 1-4 окт. 1979 г. – Москва, 1979. – С. 283-284.

1980

106. **Анестиади, В. Х.** Атерогенез, старение и формирование окситалановых и элауниновых структур / В. Х. Анестиади, Е. Г. Зота // Старение и адаптация. Пленум правления Всесоюзного науч.-мед. о-ва геронтологов и гериатров : тез. и реф. докл. – Киев, 1980. – С. 6-7.

107. **Анестиади, В. Х.** Ультраструктурно-энзиматические сдвиги в миокарде человека при сердечной недостаточности / В. Х Анестиади, Ю. С. Гузган // Ультраструктурные основы патологии сердца и сосудов : материалы 2-й конф. / Ин-т экспериментальной морфологии им. А. Н. Натишвили. – Тбилиси, 1980. – С. 5-6.

108. **Анестиади, В. Х**. Эластика коронарных артерий сердца при атеросклерозе / В. Х. Анестиади, В. Киктев // Актуальные вопросы кардиологии. – Цхалтубо, 1980. – С. 101-103.

1981

109. **Анестиади, В. Х.** Структурно–метаболические изменения в проводящей системе сердца при инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаману // Кардиология. – 1981. – № 5. – С. 17-21.

1982

110. **Анестиади, В. Х.** Новые концепции о сопряженности атеросклероза и возраста / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // 4-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Кишинев, 14-17 сентября 1982 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1982. – С. 15.

111. **Анестиади, В. Х.** Сахарный диабет и атеросклероз в аспекте геронтогенеза // 4-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров (Кишинев, 14-17 сентября 1982 г.) : тез. и реф. докл. – Киев, 1982. – С. 14.

112. **Анестиади, В. Х.** Флюоресценция и гистоэнзимология проводящей системы сердца при внезапной коронарной смерти / В. Х. Анестиади, В. М. Ватаман // Тез. докл. 9-го Всемирного конгр. кардиологов. – Москва, 1982. – Т. 1.

1983

113. **Анестиади, В. Х.** Возрастные особенности динамики толерантности к физической нагрузке у больных инфарктом миокарда в процессе реабилитации // 1-й Сьезд Белорусского Общества геронтологов и гериатров : тез. докл. – Минск, 1983. – С. 9.

114. **Анестиади, В. Х.** Иммуноморфология атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // 7-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, Ташкент, 17-20 мая 1983 г. : тез. докл. – Ташкент, 1983. – С. 14-15.

1984

115. **Анестиади, В. Х.** О пато- и морфогенезе атеросклероза : (клинико-экспериментальные аспекты) / В. Х. Анестиади, В. А. Нагорнев // Архив патологии. – 1984. – Т. 46, № 3. – С. 10-18.

1986

116. **Анестиади, В. Х.** Неинвазивная оценка ангиопатологии с помощью цветной компьютерной термографии / В. Х. Анестиади, В. В. Анестиади // Новые методы диагностики и лечения, фундаментальные исследования в кардиологии, диспансеризации населения, профилактика артериальной гипертонии и

ишемической болезни сердца в свете решений 27-го сьезда КПСС : тез. докл. 6-го Всесоюзного съезда кардиологов. – Москва, 1986. – С. 52.

117. **Анестиади, В. Х.** Ультрагистохимия кардиомиоцитов при приобретенных митральных пороках сердца / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // Архив патологии. – 1986. – Т. 48, № 3. – С. 45-52.

1987

118. Анестиади, З. Г. Возрастные изменения метаболизма гормонов и их значение в диагностике и профилактике ранних стадий эндокринных нарушений / З. Г. Анестиади, **В. Х. Анестиади** // 15-й съезд Всесоюзного физиологического общества имени И. П. Павлова (Кишинев, 1987 г.) : тез. науч. сообщ. / редкол.: Н. П. Бехтерева, А. Н. Боргест [и др.]. – Ленинград : Наука, 1987. – Т. 2. – С. 502.

1988

119. **Анестиади, В. Х.** Иммуноморфология коронарного атеросклероза / В. Х. Анестиади, В. М. Савва // Общие закономерности морфогенеза и регенерации : сб. тр. – Тбилиси, 1988. – С. 33-36.

120. **Анестиади, В. Х.** Кардиомиоциты человека в экстремальных ситуациях : (ультрапатобиологические аспекты) / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // Новое в диагностике компенсаторных процессов и патологии сердечно-сосудистой системы : конф. Литовского респ. науч. о-ва патологоанатомов, Каунас, 24-25 нояб. 1988 г. – Каунас, 1988. – С. 7-8.

121. **Анестиади, В. Х.** Молекулярные и цито-физико-химические механизмы старения важнейших структурных элементов миокарда человека / В. Х. Анестиади, И. Т. Ципле, Ю. С. Гузган // 1-й съезд геронтологов и гериатров Украинской ССР, 4-6 окт. 1988 г., Днепропетровск : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – С. 8.

122. **Анестиади, В. Х.** Нарушения ритма сердца и проводимости при остром инфаркте миокарда / В. Х. Анестиади, В. М Ватаман [и др.] // Новое в диагностике компенсаторных процессов и патологии сердечно-сосудистой системы : тез. и докл. конф. Литовского респ. Общества патологоанатомов. – Каунас, 1988. – С. 123-128.

123. **Анестиади, В. Х.** Неинвазивная компьютерная диагностика возрастной ангиопатологии / В. Х. Анестиади, В. В. Анестиади // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 1. – С. 29.

124. Гузган, Ю. С. Ультраструктура декомпенсированного миокарда человека в возрастном аспекте / Ю. С. Гузган, **В. Х. Анестиади** // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 1. – С. 179.

125. Ципле, И. Т. Флюоресценция миокарда человека при авансировании возраста, артериальной гипертензии и ИБС / И. Т. Ципле, **В. Х. Анестиади** // 5-й Всесоюзный съезд геронтологов и гериатров, Тбилиси, 22-25 ноября 1988 г. : тез. и реф. докл. – Киев, 1988. – Ч. 2. – С. 692.

1989

126. **Анестиади, В. Х.** Коронаросклероз в аспекте иммуноморфологии // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1989. – № 5. – С. 3-6.

127. Эшкенази, А. Хронические пневмопатии : (иммуноморфологические аспекты) / А. Эшкенази, **В. Х. Анестиади** // 8-й Всесоюзный съезд патологоанатомов, Тбилиси, 17-20 окт. 1989 г. : тез. докл . – Москва, 1989. – С. 138-139.

1990

128. **Анестиади, В. Х.** Контрактильные элементы поврежденного миокарда человека / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган, И. Т. Ципле // Электронная микроскопия и современная технология : 4-я респ. конф. по электронной микроскопии : сб. тез. – Кишинев, 1990. – С. 132.

129. **Анестиади, В. Х.** Патобиология кардиомиоцитов человека в экстремальных ситуациях / В. Х. Анестиади, Ю. С. Гузган // VII Всесоюзная конференция по экологической физиологии: тез. докл. – Ашхабад, 1989. – С. 27.

130. **Анестиади, В. Х.** Современные аспекты пато- и морфогенеза атеросклероза // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1990. – № 6. – С. 3-7.

131. Гладких, С. П. Начинающийся атеросклероз и лигандная патология / С. П. Гладких, В. В. Ремиш, **В. Х. Анестиади** // Известия АН МССР. Биологические и химические науки. – 1990. – № 1. – С. 44-51.

1991

132. **Анестиади, В. Х.** Об экологическом патоморфозе атерогенеза // Продолжительность жизни : механизмы, прогнозы, пути увеличения : тез. докл. Всесоюзной конф. – Киев, 1991. – С. 3-4.

1992

133. **Anestiadi, V.** Patomorfoza ecologică a aterogenezei // Ecologia şi protecţia mediului înconjurător în Republica Moldova : tezele conf. şt.-pract., iun. 1992. – Chişinău, 1992. – P. 17-18.

134. **Анестиади, В. Х.** Об экологическом патоморфозе атерогенеза // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 1992. - Nr. 5. – P. 4-6.

1993

135. **Anestiadi, V.** Ateroscleroza incipientă / V. Anestiade, Ie. Zota // Materialele congresului societăţilor medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimiştilor, farmacologilor, morfologilor şi igieniştilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chişinău, 1993. – P. 179.

136. **Anestiadi, V.** Ateroscleroza şi fenomenul INJURY // Materialele congresului societăţilor medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimiştilor,

farmacologilor, morfologilor şi igieniştilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chişinău, 1993. – P. 177-178.

137. **Anestiadi, V.** Morfopatologia în Republica Moldova : realizări şi perspective / V. Anestiade, Ie. Zota, V. Vatamanu // Materialele congresului societăţilor medico-biologice (fiziologilor, patofiziologilor, biochimiştilor, farmacologilor, morfologilor şi igieniştilor) din Moldova (24-25 iun. 1993) = Материалы съезда медико-биологических обществ (физиологов, патофизиологов, биохимиков, фармакологов и гигиенистов) Молдовы (24-25 июня 1993 г.). – Chişinău, 1993. – P. 172-175.

138. **Anestiadi, V.** Patomorfoza aterogenezei // Moldova : deschideri ştiinţifice şi culturale spre Vest : rezumate ale Congresului 18 al Academiei Româno-Americane de Ştiinţe şi Arte, 13-16 iul. 1993. – Chişinău, 1993. – Vol. 4. – P. 10.

139. **Анестиади, В. Х.** Памяти профессора Григория Семеновича Степанова (1929-1993) / В. Х. Анестиади, Ф. Фурдуй, З. Анестиади // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 1993. – Nr. 6. – P. 64-65.

1998

140. **Анестиади, В. Х.** Ультраструктурная морфология эндотелия в динамике формирования атеросклеротических поражений артерий / **В. Х. Анестиади,** В. Нагорнев, Е. Зота // Conf. a 6-a rep. de microscopie electronică : rez. lucrărilor, Chişinău, 7-8 oct. 1998. – Chişinău, 1998. – P. 47-51.

2000

141. **Anestiadi, V.** Autoimmunoinflamation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Analele ştiinţifice ale Universităţii Libere Internaţionale din Moldova. – Chişinău, 2000. – Vol. 3 : Medicina. – P. 6-9.

2002

142. Furdui, T. A parcurge calea spre genetica contemporană e posibil numai graţie unei munci perseverente şi erudiţii vaste (membrul corespondent Anatol Jacota la 60 ani) : Personalităţi în domeniul ştiinţei biologice, chimice şi agricole / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma [et al.] // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice, chimice şi agricole. – 2002. – Nr. 4. – P. 132-169.

143. Фурдуй, Ф. И. Один из столпов современной педиатрии (80 лет со дня рождения профессора В. А. Еренкова) : Personalităţi în domeniul ştiinţei biologice, chimice şi agricole / Ф. И. Фурдуй, **В. Х. Анестиади**, И. И. Абабий [и др.] // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice, chimice şi agricole. – 2002. – Nr. 4. – P. 132-169.

2004

144. **Anestiadi, V.** Actualităţi în fiziopatologia osteoporozei. Rolul determinismului genetic / V. Anestiade, Em. Galatescu // Curier medical. – 2004. – Nr. 2. – P. 49-53.

145. **Anestiadi, V.** *Mens sana in corpore sano* // Revista de sănătate mintală. – 2004. – Nr. 1. – P. 12-13.

2005

146. **Anestiadi, V.** Autoimmunoinflamation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Современные проблемы физиологии и санокреатологии. – Кишинев, 2005. – С. 61-66.

147. Unele aspecte în patogenia aterosclerozei / **Vasile Anestiadi**, Ieremia Zota, Stanislav Groppa [et al.] // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2005. – Nr. 2. – P. 37-43.

2006

148. **Anestiadi, V**. Autoimmunoinflamation, synergistic phenomenon, aging and atherosclerosis // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2006. – Nr. 1. – P. 25-29.

2007

149. **Anestiadi, V.** Vladimir Remiş – lider în profesie, în ştiinţă // Vladimir Remiş : biobibliografie / alcăt.: L. Corghenci. – Chişinău : ULIM, 2007. – P. 7-8.

150. Importanţa plexului venos esofagian în tratamentul patogenetic al varicelor esofagiene / Gheorghe Ghidirim, **Vasile Anestiadi**, Igor Mişin [et al.] // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2007. – Nr. 1. – P. 34-40.

2008

151. **Anestiadi, V**. Aging, Atherosclerosis, Autoimmunoinflammation and Synergistic Phenomenon // Curierul medical. – 2008. – Nr. 3. – P. 153-155.

152. Pathomorphology of esophageal varices / Gheorghe Ghidirim, **Vasile Anestiadi**, Igor Mishin, Gheorghe Zastavnitchi // Archives of the Balkan Medical Union. – 2008. – Vol. 43, no 3, Supl. (Vol. 2 - Summaries). – P. 14.

2010

153. Imagistica oncologică. Consideraţiuni generale / Vasile Bairac, **Vasile Anestiade**, Ludmila Chistruga, V. Fedaş, E. Galeţescu // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2010. – Nr. 4. – P. 285-291.

2014

154. Immunoexpression of mast cells and macrophages in angiogenesis of atherosclerotic plaques in patients with metabolic syndrome / V. Nagornev, A. Munteanu, M. Raica, Ie. Zota**, V. Anestiadi** // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2014. – Nr. 1(42). – P. 267-277.

2019

155. Incidenţa factorilor de risc cardiovascular la pacienţii cu afectare aterosclerotică concomitentă a arterelor coronare şi carotide / Eleonora Vataman, **Vasile Anestiadi**, Eugeniu Calenici, Ala Grosu // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. – 2019. – Nr. 1 (61). – P. 161-165.

***

2010

156. **Anestiadi, V**. Ieremia Zota - 70 de ani // Curierul medical. – 2010. – Nr. 2. – P. 76-77.

157. **Anestiadi, V**. Sergiu Russu : 70 de ani // Curierul medical. – 2010. – Nr. 5. – P. 91.

2011

158. **Anestiadi, V.** Ilie Ţiple la 60 de ani : [aniversare] // Curierul medical. – 2011. – Nr. 5. – P. 70.

Teze de doctor şi doctor habilitat în ştiinţe medicale susţinute sub conducerea academicianului Vasile Anestiadi

1965

159. Банару, А. Н. Об инфаркте миокарда : (гистохимическое и люминисцентно-микроскопическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. Н. Банару ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 214 с.

160. Зота, Е. Г. Эластика артерий при атеросклерозе : (исследование с помощью ультрафиолетового фотографирования, люминесцентного, гистохимического и иммуногистохимического анализа) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Е. Г. Зота ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 152 с.

161. Крылов, А. П. Морфологические изменения в головном мозгу при первичном туберкулезе : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. П. Крылов ; науч. рук.: В. И. Пузик, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт ; Институт Туберкулеза Министерства Здравоохранения СССР. – Кишинев; Москва, 1965. – 269 с.

162. Лазарев, И. М. К морфологической и гистохимической характеристике зоба : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. М. Лазарев ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт ; Республиканская клиническая больница. – Кишинев, 1965. – 244 с.

163. Чернокану, Г. И. Гистохимическая и люминесцентно-микроскопическая характеристика щитовидной железы при атеросклерозе : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Г. И. Чернокану ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1965. – 293 с.

1967

164. Бабюк, К. И. О патоморфологии и клинике хронического холецистита при лечении неомицином и олететрином : (экспериментально-морфологическое и клиническое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / К. И. Бабюк ; науч. рук.: М. А. Полюхов, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 346 с.

165. Корлацан, В. В. К морфологии предрака и рака молочной железы : флуоресцентно-микроскопическое и гистохимическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / В. В. Корлацан ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, И. А. Яковлева ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 183 с.

166. Руссу, С. П. К характеристике некоторых гидролитических ферментов при атеросклерозе артерий : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / С. П. Руссу ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 228 с.

167. Сырбу, С. В. Возрастные особенности пульпы и течение пульпита молочных зубов : (клинико-морфологическое и экспериментальное исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / С. В. Сырбу ; науч. рук.: И. О. Новик, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 291 с.

168. Хайдарлы, И. Н. Гистохимическая и люминесцентно-микроскопическая характеристика соединительной ткани легких при туберкулезе : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. Н. Хайдарлы ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, В. И. Пузик ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1967. – 349 с.

1968

169. Кукутэ, Б. Г. Дисплазии и рак in situ шейки матки : (флуоресцентно-микроскопическое и гистохимическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / Б. Г. Кукутэ ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, И. А. Яковлева ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт ; Молдавский научно-исследовательский институт онкологии. – Кишинев, 1968. – 218 с.

1970

170. Герман, Диомид Григорьевич. Ишемические нарушения спинального кровообращения : (клинико-патоморфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. д-ра мед. наук / Д. Г. Герман ; науч. конс.: Б. И. Шарапов, **В. Х. Аненстиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1970. – 477 с.

1971

171. Годорожа, Павел Дмитриевич. О клинико-экспериментальной характеристике и лечении карцином челюстно-лицевой локализации : (экспериментальное, клиническое и морфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / П. Д. Годорожа ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади**, А. Э. Гуцан ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 328 с.

172. Касиян, М. В. Ретикулярная формация продолговатого мозга в остром периоде мозговых инсультов : (клинико-патоморфологическое исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / М. В. Касиян ; науч. рук.: Б. И. Шарапов, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 230 с.

173. Фуйор, И. Ф. Характеристика некоторых аминокислот стенки аорты при атеросклерозе : (гистохимическое, люминесцентно-микроскопическое и биохимическое исследования) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / И. Ф. Фуйор ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1971. – 157 с.

1972

174. Головин, Валентин Михайлович. Гипоталамо-гипофизарная и надпочечниковая система при остром лейкозе : (морфология и патогенез) : дис. на соиск. ученой степ. д-ра мед. наук / В. М. Головин ; науч. конс.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1972. – 321 с.

175. Опря, А. К. Система микроциркуляции при облитерирующих заболеваниях сосудов нижних конечностей : (клинико-морфологическое и экспериментальное исследование) : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / А. К. Опря ; науч. рук.: П. Ф. Бытка, **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1972. – 190 с.

1973

176. Руссу, В. Г. К характеристике ультраструктуры ревматической гранулемы : дис. на соиск. ученой степ. канд. мед. наук / В. Г. Руссу ; науч. рук.: **В. Х. Анестиади** ; Кишиневский Государственный Медицинский Институт. – Кишинев, 1973. – 146 с.

2005

177. Remiş, Vladimir. Alterarea componenţilor principali stromali ai biostructurilor organismului şi corijarea lor farmacologică : autoref. al tezei de doctor habilitat în farmacie / V. Remiş ; cons. şt.: **V. Anestiadi**, S. Gladkih ; Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu". – Chişinău, 2005. – 31 p.

178. Ремиш, Владимир Васильевич. Повреждение основных компонентов стромальных биоструктур организма и его фармакологическая коррекция : дис. на соиск. ученой степ. д-ра хабилитат фармацевтических наук / В. В. Ремиш ; науч. конс.: **В. Х. Анестиади**, С. П. Гладких ; Академия Наук Республики Молдова, Научный центр патобиологии и патологии. – Кишинев, 2005. – 225 с.

Lucrări ştiinţifice realizate sub redacţia academicianului Vasile Anestiadi

1961

179. Республиканская клиническая больница : Сборник научных работ / ред. кол.: **В. Х. Анестиаде**, Н. Х. Анестиаде, Д. Бытченко [и др.]. – Кишинев : Картя молдовеняскэ, 1961. – Т. 3. – 237 с.

1964

180. Кишиневский медицинский институт : Сборник научных работ кафедры оториноларингологии и Молдавского науч. ЛОР общества / редкол.: Н. А. Тесемицану (отв. ред.), **В. Х. Анестиади**, Д. А. Бытченко [и др.]. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964. – Вып. 1. – 130 с.

181. Проблемы сердечно-сосудистой патологии и онкологии : труды 1-й респ. науч. конф. патологоанатомов Молдавии и каф. патологической анатомии Кишиневского гос. мед. ин-та / редкол. **В. Х. Анестиади,** А. Н. Банару, В. М. Головин [и др.]. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1964. – 248 с.

1966

182. Конференция молодых ученых Молдавии (секция физиологии и медицины) : материалы 4-й конф., сент. 1964 / ред. кол.: А. А. Зубков (гл. ред.), **В. Х. Анестиади**, С. А. Кузнецов [и др.]. – Кишинев, 1966. – 376 с.

1974

183. Большая медицинская энциклопедия / гл. ред.: Б. В. Петровский ; ред. разд. 34. Патологическая анатомия / М. С. Абдуллаходжаева, М. И. Авдеев, В. Х. Анестиади [и др.]. Изд. 3-е. Т. 1-30. – Москва : Сов. Энциклопедия, 1974. – Т. 1. А-Антибиоз. XVI. – 576 с.

1984

184. Enciclopedie medicală populară / red. şef: A. Timuş ; colegiu de red.: **V. Anestiadi** [et al.]. – Chişinău : Enciclopedia Sovietică Moldovenească, 1984. – 652 p. – Cu caractere chirilice.

1990

185. Фурдуй, Ф. И. Стресс и здоровье / Ф. И. Фурдуй ; отв. ред. **В. Х. Анестиади**. – Кишинев : Штиинца, 1990. – 239 с.

1997

186. Conferinţa ştiinţifico-didactică anuală : rez. comunicărilor, 18-20 mart. 1997 / Universitatea Liberă Internaţională din Moldova ; dir. publ.: Andrei Galben, col. de red.: **Vasile Anestiadi**, Valeriu Cenuşă, Victor Remizov [et al.]. – Chişinău : ULIM, 1997. – 357 p.

2004

187. Zota, Ieremia. General morphopathology : a compendium and atlas / I. Zota, E. J. Burkes, V. Vataman ; red.-chief: **V. Anestiade** ; State Medical and Pharmaceutical University "Nicolae Testemitanu". – 2nd ed. – Chisinau : Medicina, 2004. – 276 p.

2010

188. Zota, Ieremia. Morfopatologie generală / Ie. Zota, V. Vataman ; sub red.: **V. Anestiadi** ; Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu". – Chişinău : Medicina, 2010. – 244 p.

2014

189. Zota, Ieremia. General morphopathology / Ie. Zota, V. Vataman ; scientific adviser: **V. Anestiade** ; engl. version: M. Parnov ; State University of Medicine and Pharmacy "Nicolae Testemitanu". – 3rd ed. – Chisinau : Lumina : Medicina, 2014. – 236 p.

Articole în presă

1968

190. **Anestiadi, V.** *Mens sana in corpore sano* (minte sănătoasă într-un corp sănătos) : [Despre lucrătorii ştiinţifici Ie. Zota, A. Banaru, S. Rusu] // Chişinău. Gazeta de seară. – 1968. – 31 dec. – Cu caractere chirilice.

191. **Анестиади, В. Х.** Mens sana in corpore sano (здоровый дух в здоровом теле) : [о научных сотрудниках Е. Зота, А. Банару, С. Русу] // Вечерний Кишинев. – 1968. – 31 дек.

1973

192. **Анестиади, В. Х.** По законам высшего гуманизма. День медицинского работника // Советская Молдавия. – 1973. – 17 июня.

1975

193. **Anestiadi, V.** A educa oameni cu convingeri. Chişinău. Raionul Frunze : etapele creşterii : [conferinţă de partid al comuniştilor raionul Frunze al capitalei]. – Chişinău. Gazeta de seară. – 1975. – 19 dec. – Cu caractere chirilice.

1992

194. **Anestiadi, V.** Povara studentului şi a profesorului : (reforma şcolilor superioare) // Moldova Suverană. – 1992. – 3 iun.

1993

195. **Anestiadi, V.** Senescenţa : aspect modern : Bătrâneţea în viziunea savanţilor // Moldova Suverană. – 1993. – 9 sept.

1994

196. **Anestiadi, V.** Parlamentul întreabă, academicienii răspund : [Referitor la glotonimul ”Limba moldovenească”] / V. Anestiade, V. Moscalenco // Literatura şi arta. – 1994. – 11 aug. – P. 1-2.

197. **Anestiadi, V.** Politologie-grafomanie : [Referitor la situaţia social-politică în Republica Moldova] // Literatura şi arta. – 1994. – 1 dec. – P. 2.

1995

198. **Anestiadi, V.** Limba. Ştiinţa. Conjunctura // Literatura şi arta. – 1995. – 20 apr. – P. 2.

199. **Anestiadi, V.** Sunt necesare intervenţii esenţiale, restructurări profunde (în învăţământul universitar medical) // Săptămâna. – 1995. – 17 febr. – P. 4.

1996

200. Vieru, Gr. Boris Matienco - veritabil academician : la 65 de ani ai biologului / Gr. Vieru, M. Cimpoi, **V. Anestiade** [et al.] // Literatura şi arta. – 1996. – 5 sept. – P. 7.

1997

201. **Anestiadi, V.** Academia [de Ştiinţe din Moldova] // Literatura şi arta. – 1997. – 8 ian. – P. 3.

1998

202. **Anestiadi, V.** Academia [situaţie curentă şi perspective în activitatea Academiei de Ştiinţe din Moldova] // Literatura şi arta. – 1998. – 8 ian. – P. 3.

203. **Anestiadi, V.** "Academicianomania" distruge Academia // Flux. – 1998. – 7 aug. – P. 8.

204. **Anestiadi, V.** Dilema Academiei [de Ştiinţe din Moldova] // Libertatea. – 1998. – 28 ian. – P. 4.

205. **Anestiadi, V.** Pledoariile apostoliceşti ale lui Druţă servesc jocul diabolic al celor care stau în spatele lui / Vasile Anestiade, Mihai Cimpoi, Dumitru Matcovschi [et al.] // Flux. – 1998. – 27 oct. – P. 4.

206. Şişcanu, Gh. Calul troian în Academie [problemele Academiei de Ştiinţe a Moldovei] / Gh. Şişcanu, S. Berejan, **V. Anestiade** // Moldova Suverană. – 1998. – 10 dec. – P. 25.

1999

207. **Anestiadi, V.** Parastasul Ştiinţei : [realizări şi neajunsuri la Academia de Ştiinţe] // Flux : ed. de vineri. – 1999. – 17 dec. – P. 7.

208. Furdui, T. Numele academicianului Boris Matienco este măsura faptelor sale : [teoretician în domeniul biologiei contemporane] / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma // Literatura şi arta. – 1999. – 29 iul. – P. 6-7.

2000

209. **Anestiadi, V.**. Cum am devenit elevul medicului personal al lui Stalin // Flux : ed. de vineri. – 2000. – 3 mart. – P. 8.

210. **Anestiadi, V.** Spiritul autentic : [Zece ani de la fondarea Institutului Naţional de Farmacie] // Moldova Suverană. – 2000. – 16 dec. – P. 3.

2001

211. **Anestiadi, V.** Vreţi să fim salvaţi? Vreţi să trăim ca în Europa? Votaţi Echipa Sturza! : [reflecţii electorale] // Tineretul Moldovei. – 2001. – 23 febr. – P. 6.

212. Furdui, T. Anatol Jacotă : [60 de ani de la naştere] / T. Furdui, **V. Anestiade**, S. Toma [et al.] // Moldova Suverană. – 2001. – 23 iun. – P. 5.

213. Furdui, T. Calea spre ştiinţă este plină de obstacole şi poate fi parcursă numai de cei cu spirit înalt şi voinţă fermă : [prof. univ., medicul acupunctor Victor Lăcustă la 50 de ani de la naştere] / T. Furdui, **V. Anestiade**, I. Ababii // Moldova Suverană. – 2001. – 30 mai. – P. 5.

2002

214. Furdui, T. Lumina triumfătoare a unui destin : savantul Dumitru Batâr la 75 de ani / T. Furdui, **V. Anestiade**, Al. Ciubotaru // Moldova Suverană. – 2002. – 28 mart. – P. 4.

2003

215. Galeria rectorilor USMF punctată de academicianul **V. Anestiade** // Moldova Suverană. – 2003. – 30 apr. – P. 5.

2004

216. **Anestiadi, V.** Academia riscă să devină o fantomă, un SRL // Timpul. – 2004. – 30 ian. – P. 19.

217. **Anestiadi, V.** Academia şi kakistocraţia : [Academia de Ştiinţe a Moldovei – Institutul Democratic] // Democraţia. – 2004. – 3 febr. – P. 2.

2009

218. **Anestiadi, V.** Dar de la Dumnezeu : [acad. Gheorghe Palade la 80 de ani] // Literatura şi arta. – 2009. – 7 mai. – P. 7.

219. **Anestiadi, V.** Kakistocraţia moldoveană şi nevoia de schimbare : [aspecte social-politice] // Săptămâna. – 2009. – 24 iul. – P. 8.

2010

220. **Anestiadi, V.** Longevity : [aspecte gerontologice] // Săptămâna. – 2010. – 23 apr. – P. 4.

221. **Anestiadi, V.** Longevity - vitalitate-creativitate : [biogerontologia în sec. XXI] // Săptămâna. – 2010. – 7 mai. – P. 13.

222. **Anestiadi, V.** Opinia grupului de lucru al AŞM şi directorilor organizaţiilor din sfera ştiinţei şi inovării pe marginea proiectului „Codului Educaţiei"/ Teodor Furdui, **Vasile Anestiade**, Mihai Dolgan [et al.] // Timpul de dimineaţă. – 2010. – 1 iun. – P. 13.

2011

223. **Anestiadi, V.** La o aniversare : [omagiu pentru Ilie Ţiple, fondatorul Centrului de Patologie al CNSP Medicină de Urgenţă] // Timpul de dimineaţă. – 2011. – 23 sept. – P. 26.

224. **Anestiadi, V.** Longevity! : 10 ani de nota zece // Timpul de dimineaţă. – 2011. – 9 sept. – P. 6.

Interviuri

1985

225. **Anestiadi, V.** Chiar dacă nu este un jubileu de aur : [dialog cu **V. C. Anestiade**, rector al Inst. de Stat de Medicină din Chişinău] / consemnare: I. Anton // Literatura şi arta. – 1985. – 17 oct. – Cu caractere chirilice.

1995

226. Laureaţi ai "Literatura şi Arta"- 94 : [interviu cu oameni de cultură şi ştiinţa : Vieru Gr., **Anestiade V**., Moscalenco V. et al.] // Literatura şi arta. – 1995. – 1 ian. – P. 2.

1996

227. **Anestiadi, V.** Labirinturi basarabene [Interviu realizat de Gh. Budeanu] // Basarabia. – 1996. – Nr. 9/10. – P. 117-135.

1997

228. **Anestiadi, V.** Adepţii primitivizmului suveran nu au nevoie, nici de ştiinţă, nici de cultură : [interviu cu academicianul **Vasile Anestiade**] / consemnare: Gheorghe Budeanu // Flux. – 1997. – 11 iul. – P. 6.

229. **Anestiadi, V.** „E un sacrilegiu să te consideri un bun profesionist şi să accepţi a te supune orbeşte conjucturilor şi inerţiei": [interviu cu academicianul Vasile Anestiade] / interviu realizat de Vitalie Ciobanu // Contrafort. – 1997. – Febr. - Mart. (nr. 2/3). – P. 10-11.

2002

230. **Anestiadi, V.** „Sînt liberal prin ereditate" : [interviu cu academicianul Vasile Anestiade] / pentru conformitate : Veronica Gorincioi // Democraţia. – 2002. – 26 mart. – P. 5.

231. **Anestiadi, V.** Speranţe pentru oamenii de vîsrta a treia : [gerontologia] : [interviu cu academicianul V. Anestiade] / interviu realizat de Veronica Gorincioi // Democraţia. – 2002. – 10 dec. – P. 10.

2003

232. **Anestiadi, V.** Eu cred în valorile universale, nu în apartenenţa ideologică". [Interv. V. Ciobanu] // Curier medical. – 2003. – Nr. 2. – P. 54-58.

2004

233. Academicianul **Vasile Anestiadi** : „Eu cred în afirmarea valorii, în ciuda tuturor obstacolelor ridicate în calea ei de complotul mediocrităţilor" : interviu cu prof. univ. **V. Anestiadi** / realizat de V. Ciobanu // Curier medical. – 1998. - Nr. 4. – P. 7-9 ; Stomatologia în Moldova. – 2004. – Nr. 3. – P. 11-12.

2007

234. **Anestiadi, V.** Reconfirmarea meritelor unui savant moldovean : [pe marginea participării la lucrările celui de-al XXI Congres European de Patologie, Istambul, Turcia : interviu cu V. Anestiade, dir. Centru Ştiinţific de Patobiologie şi Patologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei] / a dialogat : Tatiana Rotaru // Moldova Suverană. – 2007. – 21 sept.

235. **Anestiadi, V.** Valori perene pentru o ţară tînără : [despre activitatea şt. a dir. Centrului de patobiologie şi patologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei Vasile Anestiade, interviu cu academicianul] / interlocutor: Tatiana Rotaru // Săptămâna. – 2007. – 4 mai. – P. 5, 10.

2008

236. **Anestiadi, V.** Academicianul Gheorghe Duca a demonstrat un excelent har managerial : [Forul academic suprem : încotro?] / interviu realizat de Luminiţa Dumbrăveanu // Jurnal de Chişinău. – 2008. – 15 febr. – P. 10.

237. **Anestiadi, V.** Despre sentimentul împlinirii; Despre vârstă ca despre o etapă existenţială; Despre „rugina vieţii"; Despre discreditarea ştiinţei; Despre conferirea de grade ştiinţifice; Despre discipoli şi Cenuşăreasă; Despre Moldova ca ţară; Despre sistemul defectuos de gestionare a ţării; Despre recunoştinţă, fraţi şi surori; Despre instinctul demnităţii autohtone; Despre creştinism, genealogie şi înţelepciunea greacă; Despre religie şi despre ştiinţă; Despre medicină ca despre artă : [după rev. „Contrafort" apr. 2003] // Săptămâna. – 2008. – 26 sept. – P. 8-9.

238. **Anestiadi, V.** "Rolul principal al Academiei noastre a fost şi este de a promova Adevărul": [Forul academic suprem : încotro?] / interviu realizat de Luminiţa Dumbrăveanu // Jurnal de Chişinău. – 2008. – 15 febr. – P. 10.

2009

239. **Anestiadi, V.** Onoarea de a-ţi apăra numele : [interviu cu academicianul V. Anestiade / interviu realizat de Vitalie Ciobanu // Contrafort. – 2009. – Nr. 1/2. – P. 8-9.

Gânduri, reflecţii, opinii ...

„[...] Nu am uitat nici de tradiţiile bisericeşti ale strămoşilor mei. Pe când eram rector al Universităţii de Medicină, am mobilizat studenţii şi am salvat Mănăstirea Hâncu, aflată la vreo 50 km de Chişinău. Noi am reinstaurat, pe timpul lui Gorbaciov, crucile pe cupolele mănăstirii.

[...] Medicii noştri sunt specialişti mai buni ca cei din Apus. Dacă ei ar dispune şi de aparate moderne, ar face minuni.

[...] Dar nu trebuie să disperăm, ci să colaborăm concret şi intens cu fraţii noştri de peste Prut. Medicina română e una dintre cele mai bune în Europa.

[...] Dacă nu vor fi luate măsurile urgente, apare pericolul dispariţiei unui popor întreg. A mai fost sărăcie, au mai fost ani secetoşi, a mai fost şi foame organizată de venetici, dar ce se întâmplă acum, nimeni nu mai poate întelege."

(Flux. – 1997. – 11 iulie. – P. 6)

„Cred că nunumai limba, dar şi ştiinţa naţională se află într-un grav pericol. De aceea întregul potenţial creativ-ştiinţific, trebuie să fie integrat într-o instituţie nonguvernamentală foarte competentă, o instituţie sacrificată autonomă, care să concentreze personalităţile noastre şi să devină Templul întregii spiritualităţi autohtone numită Academia Moldovei."

(Basarabia. – 1996. – Nr. 9-10. – P. 132)

Personalia

1965

240. Batalova, E. Fraţii Anestiade [N. Anestiade, **V. Anestiade**] / E. Batalova, M. Lutic // Cultura. – 1965. – 31 iulie. - Cu caractere chirilice.

1967

241. Dinastia de medici : [Familia **Anestiade** din s. Sărătenii-Vechi, raionul Teleneşti] // Moldova socialistă. – 1967. – 28 mai. - Cu caractere chirilice.

242. Lutic, M. Fraţii **Anestiadi** [Medici din Moldova] // Zorile Bucovinei. – 1967. – 22 sept. - Cu caractere chirilice.

1969

243. Из поездки в Будапешт : [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1969. – 25 ноября.

244. Признание успехов молдавских патологоанатомов [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1969. – 24 мая.

1970

245. Popuşoi, E. **Anestiadi Vasilii Cristoforovici** // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chişinău, 1970. – Vol. 1. – P. 159. - Cu caractere chirilice.

1972

246. Баталова, Е. Труд ради жизни : [о ректоре мед. института **В. Х. Анестиади**] // Вечерний Кишинев. – 1972. – 29 августа.

1974

247. Orlov, N. Profesorul **V. H. Anestiadi** şi ucenicii lui // Moldova Socialistă. – 1974. – 11 iulie. - Cu caractere chirilice.

248. Успенский, Е. В борьбе с «болезнью века» : [о науч. работе **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зота, С. П. Руссу] // Советская Молдавия. – 1974. – 17 августа.

1976

249. Belenchii, B. Atacând înălţimea sa... [Despre **V. C. Anestiadi**] // Cultura. – 1976. – 11 sept. – P. 11. - Cu caractere chirilice.

250. Мухин, Е. В интересах науки и практики : [о работе молдавских медиков под руководством проф. **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1976. – 27 июля.

1977

251. Беленький, Б. Выбор цели : **Василий Анестиади**, Лауреат Государственной Премии Молдавии // Советская Молдавия. – 1977. – 6 декабря.

252. О присуждении Государственной Премии Молдавской ССР в области науки и техники **В. Х. Анестиади**, Е. Г. Зоты, С. П. Руссу : Постановление ЦК КПМ и Совета Министров МССР // Советская Молдавия. – 1977. – 5 ноября.

1981

253. Botnarenco, V. O strânsă legătură cu viaţa : [despre **Anestiade V. C.**] // Chişinău. Gazeta de seară. – 1981, 21 sept. - Cu caractere chirilice.

1982

254. Беленький, Б. Выбор цели : [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1982. – 6 июля.

255. Маликова, В. Профессия – делать добро : [о **В. Х. Анестиади**] // Советская Молдавия. – 1982. – 6 июля.

256. Попушой, Е. **Анестиади Василий Кристофорович** // Советская Молдавия : Краткая энциклопедия. – Кишинэу, 1982. – С. 19.

1984

257. **Анестиади, Василий Христофорович** // Биологи : Биографический справочник. – Киев. – 1984. – С. 21.

258. Кафедра патологической анатомии [Кишиневского государственного медицинского института] с 1958 г. руководитель, академик АН МССР, профессор **В. Х. Анестиади** // Кишиневский государственный медицинский институт. – Кишинев, 1984. – С. 87-90.

1989

259. **Анестиади Василий Христофорович** : [К 60-летию со дня рождения] // Архив патологии. – 1989. – № 3. – С. 92-93.

1995

260. Grossu, Iu. Catedra de morfopatologie [titularul catedrei a fost **Anestiadi Vasile** (1958-1986)] // Grossu, Iu. Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu". – Chişinău, 1995. – P. 152-158.

1997

261. **Anestiadi Vasile** : [70 de ani] // Calendarul bibliotecarului 1998. – Chişinău, 1997. – P. 83-85.

1998

262. Ciocoi, Gh. **Vasile Anestiadi** – un fiu al secolului : 70 de primăveri în casa omului // Dialog. – 1998. – 1 mai. – P. 4.

263. Remizov, V. Ulimiştii Vă salută, Profesore [**Vasile Anestiadi** în culmea celor 70 de ani] // Moldova suverană. – 1998. – 6 mai. – P. 3.

264. Rotaru, T. Să nu facem doar umbră pământului ! (Ne îndeamnă omul de ştiinţă **Vasile Anestiadi** pentru adevăr, pentru viaţă...) // Săptămâna. – 1998. – 1 mai. – P. 16-17.

265. Rusu, M. **Vasile Anestiadi** : o ardere pentru iluminare // Libertatea. – 1998. – Nr. 17. - 6 mai. – P. 1.

266. Stici, I. Înalte titluri pentru mari savanţi : [acordarea titlurilor de *Doctor Honoris Causa* al ULIM-ului rectorului Universităţii din Liege Willy Legros şi acad. **Vasile Anestiade**] // Moldova Suverană. – 1998. – 19 sept. – P. 5.

267. Stici, I. **Vasile Anestiadi** – academicianul, rectorul, Omul // Moldova suverană. – 1998. – 6 mai. – P. 3.

268. Арборе, А. *Honoris Causa* : [о присуждении звания ректору Ун-та г. Льеж (Бельгия) Willy Legros и акад., проф. **Василию Анестиаде** (Кишинев) в УЛИМ-е] // Независимая Молдова. – 1998. – 18 сент. – С. 2.

1999

269. Furdui, T. Academicianul **Vasile Anestiade** / T. Furdui, B. Matiencu, Ie. Zota // Materialele Congresului 5 al fiziologilor din Republica Moldova. – Chişinău, 1999. – P. 188-189.

2000

270. Cuzuioc, Ion. Epigrame (Academicianului **Vasile Anestiade** care nu se desparte de tichie niciodată) // Dialog. – 2000. – 15 sept. – P. 6.

2001

271. Furdui, T. Şcoala academicianului **Vasile Anestiadi** în domeniul patobiologiei şi patologiei umane : scurte date biografice despre academician / T. Furdui, I. Zota // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 86-87.

272. *In constanti labore spes* : **Vasile Anestiadi** [70 de ani de la naşterea savantului în domeniul biomedicinei şi biopatologiei Vasile Anestiadi] / T. Furdui, D. Matcovschi, B. Matiencu [et al.] // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 2001. – Nr. 1. – P. 128-130.

2003

273. Matei, V. **Vasile Anestiadi** (specialist în domeniul morfologiei, patologiei, patobiologiei, gerontologiei, profesor universitar) // Calendar naţional 2003. Anul Cantemir. – Chişinău, 2003. – P. 105-106.

274. Патриарх молдавской медицины : (К 75-летию со дня рождения академика **В. Х. Анестиади)** / Ф. Фурдуй, И. Абабий, Г. Гидирим, и др. // Buletinul Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Ştiinţe biologice şi chimice. – 2003. – Nr. 1. – P. 156-159.

275. Патриарх молдавской медицины : К 75-летию со дня рождения академика **Василия Христофоровича Анестиади**) / Ф. Фурдуй, Г. Гидирим, С. Руссу, и др. // Независимая Молдова. – 2003. – 1 мая. – С. 5.

2005

276. Dezvoltarea şi modernizarea ISMC în perioada 1963-1986 // Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" la 60 de ani / col. de red.: I. Ababii, N. Eşanu, O. Cerneţchi [et al]. - Chişinău : Medicina, 2005. – P. 26-30.

2006

277. **Anestiadi, Vasile** : [n. 4 mai 1928, s. Sărătenii-Vechi, azi r-nul Teleneşti] // Membrii Academiei de Ştiinţe a Moldovei : Dicţionar (1961 - 2006). – Chişinău, 2006. – Vol. 1. – P. 19-21.

278. Ştiinţe medicale : [**V. H. Anestiadi** - fondator al şcolii de studii în ateroscleroză] // Academia de ştiinţe a Moldovei : Istorie şi contemporaneitate 1946-2006. – Chişinău, 2006. – Vol. 2. – P. 468; P. 482-484.

279. **Vasile Anestiadi**, profesor universitar, academician al AŞM, domeniul de activitate - morfologia, patobiologia, angiologia, biogerontologia : [română, rusă, engleză] //

Membrii Secţiei de Ştiinţe Medicale : activitatea ştiinţifică şi managerială : 60 de ani de la fondarea Academiei de Ştiinţe a Moldovei. – Chişinău, 2006. – P. 49-56.

2008

280. Ababii, Ion. O personalitate notorie în medicină : academicianul **Vasile Anestiade** la 80 de ani // Timpul de dimineaţă. – 2008. – 7 mai. – P. 4.

281. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** la o dată marcantă / Ion Ababii // Curierul medical. - 2008. - Nr. 3. - P. 156.

282. Duca, Gheorghe. O viaţă consacrată ştiinţei şi umanităţii : academicianul **Vasile Anestiade** la 80 de ani de la naştere // Moldova Suverană. – 2008. – 25 apr. – P. 2.

283. Groppa, Stanislav. Un savant ca piesă de Patrimoniu naţional : [acad. **Vasile Anestiade** la 80 de ani de la naştere] // Săptămâna. – 2008. – 2 mai. – P. 12.

284. Groppa, Stanislav. **Vasile Anestiade** – un nume devenit renume : [80 de ani de la naşterea academicianului] // Pro Farmacia. – 2008. – Nr. 5/6. – P. 1-2.

285. **Vasile Anestiadi**, dascăl al intelectualităţii / Gheorghe Duca, Teodor Furdui // Akademos. – 2008. – Nr. 3. – P. 7-9.

2009

286. Patriarhul ştiinţei medicale din Moldova **Vasile Cristofor Anestiade** // Ştemberg, Marc. O pleiadă de glorie : Rectorii Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" = Славная плеяда : Ректоры Государственного Университета Медицины и Фармации им. Н. Тестемицану : (schiţe biografice) / Marc Ştemberg. - Chişinău : [s. n.], 2009. – P. 52-60. - Carte Valet.

2010

287. Felicitări d-lui academician **Vasile Anestiade** : [din partea redacţiei revistei „Curierul medical”] // Curierul medical. – 2010. – Nr. 2. – P. 77.

2011

288. Papuc, Irina. Generaţia anilor ’50 - „Minţile de aur” ale medicinei moldoveneşti // Timpul. – 2011. – 8 iul.

289. Raevschi, Mihail. Ghidul Muzeului Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" / M. Raevschi, D. Tintiuc ; Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu", Catedra Sănătate Publică şi Management "Nicolae Testemiţanu" ; Muzeul USMF "Nicolae Testemiţanu". - Chişinău : Medicina, 2011. – P. 122.

2012

290. Ţopa Tudor. Somitate cu ambiţie : [**Vasile Anestiadi**] // Cutezanţă înaripată : 80 de popasuri pe făgaşul unei vieţii cu lungimea de opt decenii. – Chişinău : Draghiştea, 2012. – P. 95-107.

291. **Vasile Anestiadi** [prof. univ. V. Anestiadi] // Profesorii universitari absolvenţi ai USMF „Nicolae Testemiţanu” / Gheorghe Baciu. – Chişinău, 2012. – P. 35-36.

2013

292. Canţer, Valeriu. Primăverile academicianului : [**Vasile Anestiadi** la 85 de ani] / Valeriu Canţer, Tatiana Rotaru // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 6.

293. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** - 85 de ani / Ion Ababii // Curierul medical. - 2013. - Vol. 56, Nr. 3. - P. 81.

294. **Vasile Anestiade** // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 7.

295. **Vasile Anestiade** – Omul anului 2012 // Săptămâna. – 2013. – 18 ian. – P. 1.

296. **Vasile Anestiadis**. 85 : Enigma – Longevity // Săptămâna. – 2013. – 3 mai. – P. 6.

2014

297. Ababii, Ion. **Vasile Anestiadi** (1928-2014) / Ion Ababii // Curierul medical. - 2014. - Vol. 57, Nr. 6. - P. 83.

298. Памяти Василия Христофоровича Анестиади // Арх. патологии. – 2014. – Т. 76, № 6. – С. 87-88.

2015

299. Consolidarea activităţii Alma Mater (1960-1994) // Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" din Republica Moldova : [70 de ani] / colectiv de autori: Gheorghe Baciu, Ion Ababii, Olga Cerneţchi [et al.]. – Chişinău, 2015. – P. 54-55.

300. History of Nicolae Testemitsanu State University of Medicine and Pharmacy through its rectors / Gh. Ghidirim, R. Scerbina, Iu. Grossu, A. Muravca // Curierul medical. - 2015. - Vol. 58, nr. 6. - P. 71-73. - Bibliogr.: p. 73.

301. **Vasile Anestiadi**. Rector, academician al AŞM, model de principialitate, exigenţă şi responsabilitate // Aleea savanţilor şi medicilor iluştri = The alley of brilliant scientists and doctors / col. de aut.: Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.] ; resp. de ed.: Ion Ababii ; trad.: Eugenia Loghin ; Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie "Nicolae Testemiţanu" din Republica Moldova. – Chişinău, 2015. – P. 21-24.

302. Zota, Eremia. Academicianul **Vasile Anestiadi** (1928-2014) / Eremia Zota, Laurenţiu Mogoantă // Romanian Journal of Morphology and Embryology. – 2015. – Vol. 56, no 1. – P. 327-328.

2018

303. Dezvelirea basoreliefului academicianului **Vasile Anestiadi** la USMF „Nicolae Testemiţanu" // Timpul. – 2018. – 11 mai. – P. 15.

304. **Vasile Anestiade** (1928-2014) : [medic, savant, doctor habilitat în medicină, profesor universitar] / resp. ed. Maria Ciobanu // Calendar Naţional. – 2018. – P. 121-122.

INDEX DE NUME

Ababii, Ion = Ababii, I. 213, 276, 280, 281, 293, 297, 299, 301
Anestiade, N. 240
Anestiadi, Vasile = Anestiade, Vasile = Anestiade, V. = Anestiade, V. C. = Anestiadi, V., = Anestiadis, Vasile 17, 23, 24, 25, 30, 33, 34, 42, 49, 50, 55, 63, 66, 74, 75, 76, 86, 91, 92, 133, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 177, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 245, 247, 249, 253, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 272, 273, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 304
Anton, I. 225
Baciu, Gheorghe 291, 299
Bairac, Vasile 153
Banaru, A. 190
Batalova, E. 240
Batâr, Dumitru 214
Belenchii, B. 249
Berejan, S. 206
Botnarenco, V. 253
Budeanu, Gh. 227, 228
Burkes, E. J. 187
Calenici, Eugeniu 155
Canţer, Valeriu 292
Ceban, Emil 301
Cenuşă, Valeriu 186
Cerneţchi, Olga = Cerneţchi, O. 276, 299
Cernocanu, G. 92
Chistruga, Ludmila 153
Cimpoi, M. = Cimpoi, Mihai 200, 205
Ciobanu Vitalie = Ciobanu, V. 229, 232, 233, 239
Cimpoi, Maria 304
Ciocoi, Gh. 262
Ciubotaru, Al. 214
Corghenci, L. 149
Cuzuioc, Ion. 270
Dolgan, Mihai 222
Duca, Gheorghe 236, 282, 285
Dumbrăveanu, Luminiţa 236, 238
Eşanu, N. 276
Fedaş, V. 153
Furdui, Teodor = Furdui, T. 142, 208, 212, 213, 214, 222, 269, 271, 272, 285
Galben, Andrei 186
Galeţescu, E. 153
Ghidirim, Gheorghe = Ghidirim, Gh. 150, 152, 300
Gladkih, S. 177
Gorincioi, Veronica 230, 231
Grigorieva, N. 17

Groppa, Stanislav 147, 283, 284
Grossu, Iulian (coord) = Grossu, Iu. 260, 300, 301
Grosu, Ala 155
Jacotă, Anatol = Jacota, Anatol 142, 212
Lăcustă, Victor 213
Legros, Willy 266, 268
Loghin, Eugenia 301
Lutic, M. 240, 242
Matcovschi, Dumitru = Matcovschi, D. 205, 272
Matei, V. 273
Matienco, Boris = Matiencu, B. 200, 208, 269, 272
Mişin Igor = Mishin, Igor 150, 152
Moscalenco, V. 196, 226
Munteanu, A. 154
Muravca, A. 300
Nagornev, V. 154
Orlov, N. 247
Paladi, Gheorghe 218
Papuc, Irina 288
Parnov, M. 189
Popuşoi, E. 92, 245
Raevschi, Mihail 289
Raica, M. 154
Remiş, Vladimir 149, 177
Remizov, Victor = Remizov, V. 186, 263
Rotaru, Tatiana = Rotaru, T. 234, 235, 264, 292
Russu, Sergiu = Rusu, S. = Roussou, S. 74, 157, 190,
Rusu, M. 265
Scerbina, R. 300
Şişcanu, Gh. 206
Ştemberg, Marc 286
Stici, I. 266, 267
Timuş, A. 184
Tintiuc, D. 289
Ţiple, Ilie 158, 223
Toma, S. 142, 208, 212
Ţopa, Tudor 290
Vataman, V. = Vatamanu, V. 137, 187, 188, 189,
Vataman, Eleonora 155
Vieru, Gr. 200, 226
Zastavnitchi, Gheorghe 152
Zota, Ieremia = Zota, Eremia = Zota, Ie. = Zota, E. = Zota, I. 6, 86, 135, 137, 147, 154, 156, 187, 188, 189, 190, 269, 271, 302

* * * * * * * * * * * *

Абабий, И. И. = Абабий, И. 143, 274
Абдуллаходжаева, М. С. 183
Авдеев, М. И. 183
Агейченко, Ф. Е. 20, 21, 22

Аксельрод, А. А. 35
Анестиаде, Н. Х. 179
Анестиади, В. В. 116, 123
Анестиади, В. Х. = Анестиаде, Василе = Анестиаде, В. Х. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 139, 140, 143, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 243, 244, 246, 248, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 268, 274, 275, 298
Анестиади, З. Г. = Анестиади, З. 118, 139
Аничков, Н. Н. 60
Арборе, Ан. 268
Бабюк, К. И. 164
Банару, А. Н. = Банару, А. 72, 159, 181, 191
Баталова, Е. 246
Беленький, Б. 251, 254
Бехтерева, Н. П. 118
Боргест , А. Н. 118
Бытка, П. Ф. 175
Бытченко, Д. А. = Бытченко, Д. 179, 180
Ватаману В. М. = Ватаман, В. М. 93, 105, 109, 112, 122
Герман, Диомид Григорьевич 170
Гидирим, Г. 274, 275
Гладких, С. П. 131, 178
Гладыревский, Н. Л. 32
Годорожа, Павел Дмитриевич 171
Головин, Валентин Михайлович = Головин, В. М. 174, 181
Горделадзе, А. С. 20, 21
Гузган, Ю. С. 9, 107, 117, 120, 121, 124, 128, 129
Гуцан, А. Э. 171
Еренков, В. А. 143
Жгенти, В. К. 53
Зота, Е. Г. = Зота, Е. 4, 8, 10, 11, 12, 65, 70, 73, 83, 85, 97, 103, 106, 140, 160, 191, 248
Зубков, А. А. 182
Ионесий, П. Ф. 84
Карданюк, А. А. 102
Касиян, М. В. 172
Киктев, В. 108
Корлацан, В. В. 165
Крылов, А. П. 22, 161
Кузнецов, С. А. 182
Кукутэ, Б. Г. 169
Куприянов, В. В. 18, 26, 28
Кучинский, Е. П. 31
Лазарев, И. М. 162
Маликова, В. 255
Молохов, А. Н. 38, 41
Мухин, Е. 250

Нагорнев, В. А. 6, 7, 10, 11, 12, 110, 114, 115, 140
Натиашвили, А. Н. 53
Негреску, В. Я. 14
Новик, И. О. 167
Опря, А. К. 175
Петровский, Б. В. 183
Полюхов, М. А. 164
Попушой, Е. 256
Пузик, В. И. 20, 21, 22, 161, 168
Ремиш, Владимир Васильевич = Ремиш, В. В. 131,178
Руссу, С. П. = Руссу, С. = Русу, С. 5, 68, 78, 82, 88, 89, 96, 98, 166, 191, 248, 252, 275
Руссу, В. Г. 176
Савва, В. М. 119
Старостенко, Н. Т. 16
Степанов, Григорий Семенович 139
Струков, А. И. 79
Сырбу, С. В. 167
Успенский, Е. 248
Фуйор, И. Ф. 173
Фурдуй, Ф. И. = Фурдуй, Ф. 139, 143, 185, 274, 275
Хайдарлы, И. Н. 168
Хохлов, П. П. 37
Цинамдзгваришвили, М. Д. = Цинамзгвалишвили М. Д. 51, 83
Ципле, И. Т. 9, 98, 99, 101, 104, 121, 125, 128
Чернов, В. М. 13
Чернокану, Г. И. 71, 163
Шарапов, Б. И. 170, 172
Шептелич, И. М. 94
Эшкенази, А. 127
Яковлева, И. А. 40, 48, 165, 169